

B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

FLAVIVS ARRIANVS

VOL. I

ALEXANDRI ANABASIS

CVM EXCERPTIS PHOTII
TABVLAQVE PHOTOTYPICA

EDIDIT

A. G. ROOS

ADDENDA ET CORRIGENDA ADIECIT

GERHARD WIRTH

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS ALTERAE (MCMLXVII)

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K. G. SAUR MMII

**ADMONEBUNTUR, QUI HUNC LIBRUM LEGENT,
VT ADDENDA ET CORRIGENDA CONSULANT
LATERCVLO □ IN MARGINE APPICTO**

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Arrianus, Flavius: Flavius Arrianus / ed. A. G. Roos. - Monachii ; Lipsiae : Saur
(Bibliotheca Teubneriana)

Vol. 1. Alexandri Anabasis. -

Ed. stereotypa ed. 2 (1967) /

addenda et corrigenda adiecit Gerhard Wirth. - 2002

ISBN 3-598-71239-1

© 2002 by K. G. Saur Verlag GmbH, München und Leipzig

Printed in Germany

Alle Rechte vorbehalten. All rights strictly reserved.

Jede Art der Vervielfältigung ohne Erlaubnis des Verlages ist unzulässig.

Gesamtherstellung: Strauss Offsetdruck GmbH, Mörlenbach

PROLEGOMENA

Codices mss. Arriani Anabaseos exstant, quod sciam, 38, quorum 31 etiam Indicam exhibent. Inter eos unus est, unde ceteri omnes originem traxerunt. Cuius codicis accurata descriptione praemissa quo iure eum ceterorum archetypum esse statuerimus, exponemus, tum agemus de codicibus apographis, quomodo cum libro primario et inter se cohaereant. Postremum de ceteris subsidiis criticis, de veteribus editionibus, de ratione huius editionis sermo erit.¹⁾

CAPUT I

DE CODICE ARCHETYP0

Codicem illum archetypum mihi repperisse videor Vindobonensem histor. Gr. 4, olim 14, quem siglo A indicabo. Fuit Augerii de Buisbecke; f. 1^r ascriptum est: *Augerius de Bousbecke comparavit Constantinopoli.*²⁾

Bombycinus est, saeculi XII exeuntis vel XIII incipientis, 495 m. m. $\times$ 260 m. m.; pars scripta cuiusque

¹⁾ Hanc praefationem passim emendatam repetivi e dissertatione mea inaugurali: *Prolegomena ad Arriani Anabaseos et Indicæ editionem criticam adiecto Anabaseos libri primi specimine*. Groningae, MCMIV.

²⁾ Augier-Ghislain de Busbec (1522—1592), Ferdinandi Imperatoris apud Sublimem Portam legatus (anno 1555—1562), plus centum codices graecos in orientis regionibus comparatos Bibliothecae Vindobonensi dono dedit, cf. *Nouv. Biogr. générale* VII, p. 878.

folii 310 m. m. $\times$ 190 m. m. Singulae paginae 26 lineas habent. Constat foliis 160; praeterea maior pars folii primo praemissi superest, picturam coloribus distinctam et nominibus ascriptis ornatam exhibentis, nempe Alexandrum a Victoria coronatum.¹⁾ Post Alexandri caput atramento rubro litteris minutissimis hi versus ascripti sunt, quos metrum ipsum medio aevo pactos esse arguit.

θέσις μὲν ἀλέξανδρον ὠνόμασέ σε
 φύσις γενναία νικανδρον ἔδειξέ σε
 τύχη δεξιά κλέανδρος ὠφθης μέγας
 γνώμη δὲ λαμπρᾷ ἀρίστανδρος ἐρήθης. (sic)

Continet Arriani Anabasin, inde ab -γέλλει τοῖς δπλίταις, I 1, 8, f. 1—136, et Indicam, usque ad ὑπ' ἀλεξάνδρου ἂν τῆς πολυπραγμοσύνης, 43, 10, f. 137—160. F. 1^v ascriptum est, codici duo folia deesse: quod qui ascripsit, primum et ultimum in animo habuisse videtur; in initio enim unum folium perisse eo apparet, quod, quae desunt, 65 lineas editionis Teubnerianae complent, cum singulae paginae codicis 32 fere lineas Teubnerianas contineant. Quae in fine desunt, fere dimidiam paginam compleverunt.

Libri Anabaseos titulis carent, subscriptiones autem habent hasce:

- lib. I, f. 23^v, ἀρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως $\bar{\alpha}$
- „ II, f. 42^r, ἀρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως $\bar{B}$
- „ III, f. 62^r, ἀρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως βιβλίον $\bar{\Gamma}$
- „ IV, f. 82^r, ἀρριανοῦ ἀλεξάνδρου $\bar{\Delta}$
- „ V, f. 99^v, ἀρριανοῦ $\bar{\epsilon}$
- „ VI, f. 117^v linea ultima, ἀρριανοῦ $\bar{\varsigma}$
- „ VII, f. 136^v i. f., ἀρριανοῦ ἀνάβασις ἀλεξάνδρου ἐβδόμη

¹⁾ Ignotus pictor Alexandrum, plena armatura equitum mediaevalium indutum et Bucephalo insidentem, cane et accipitre lepores venantem fecit!

Indica titulum habet, f. 137r, *INAIKῆ*.¹⁾

Sub cuiusque libri subscriptione singulae lineae variis ductibus ornatae exaratae sunt, sub quibus nullo spatio relicto sequentes libri incipere solent.

Nitide et accurate scriptus est litteris satis magnis. Iota subscriptum nunquam apparet, ascriptum non raro. Spiritus saepe formam angularem habent. Sigla praeter usitatissima non occurrunt. In marginibus eadem manus atque ea, quae verba scriptoris exaravit, plurimas annotationes breves adiecit, quae tantum non omnes lemmatum vicibus fungentes narrationes, quibus ascriptae sunt, succincte designant.

Codex aliquot locis madore affectus est, imprimis in iis foliorum partibus, quae tergo libri proximae sunt, ut nonnunquam auctoris verba vix legas. Multis in foliis scriba alter, A², ut scilicet lectorum commodo subveniret, ductus evanidos, quos quidem cernere sibi videbatur, atramento refecit. Quod in universum neglegenter agenti homini Graecae linguae perquam ignaro saepe accidit, ut turpissimos errores committeret, quorum bona pars etiam nunc agnoscere potest, cum non raro, quid primitus scriptum sit, oculorum acumine intento sub scriptura recenti dispicias. Sed etiam gravius peccavit. Nonnullis enim foliis, quae pessime habita erant, nempe a f. 48 usque ad 60 et a f. 126 usque ad 135, e codice evulsis partes lectu difficillimas abscidit, pro iisque novicias e charta agglutinavit, in quibus, quae in partibus abscissis legere sibi videbatur, mendosissime transcripsit. Folia sic refecta rursus libro inseruit. In aliis foliis, quae tali auxilio egere non viderentur, sed quae tamen hic illic lectori difficultates praeberent, locis lectu difficilioribus frustula chartacea allevit, in quibus item, quae nobis perdiderat, exscripsit. Folium, quod olim fuit 132, continens ἀνα-

¹⁾ Multo post manus recens, non tamen ea, quae partes novicias (de quibus vide infra) exaravit, singulis libris titulos de suo addidit.

στόμωσας αὐτὸν — μετὰ γε αὐτὸν, VII 21, 3—22, 5 i. f., totum eiectum novo chartaceo multis cum erroribus ex antiquo transscripto mutavit.¹⁾ Quando codex ita mulcatus sit, affirmare non ausim; saeculo XV certe, quo Laurent. plut. IX 32 ex eo descriptum esse videbimus, eum iam retractatum fuisse et postea demum foliis primo et ultimo spoliatum esse, infra exposui.

Vindobonensem ceterorum archetypum esse intellexi, quod lacunam illam, quae Anab. VII 12, 7 in omnibus mss. occurrit, in eo folii unius iactura ortam esse videram. Quod nunc fusius probabo.

Quaternionum folia prima et ultima in mediis marginibus inferioribus numeros habent; omnes in ipsis codicis foliis, non in partibus agglutinatis, manu antiqua ascriptos, quorum ecce conspectus.

num.	β'	ascriptus est f.	8 ^r	
"	γ'	"	16 ^r	et 23 ^v
"	δ'	"	24 ^r	" 31 ^v
"	ε'	"	32 ^r	" 39 ^v
"	ς'	"	40 ^r	" 47 ^v
"	ζ'	"	48 ^r	" 56 ^v
"	η'	"	56 ^r	
"	θ'	"	64 ^r	" 71 ^v
"	ι'	"	72 ^r	" 79 ^v
"	ια'	"	80 ^r	" 87 ^v
"	ιβ'	"	88 ^r	" 95 ^v
"	ιγ'	"	96 ^r	" 103 ^v
"	ιδ'	"	104 ^r	" 110 ^v
"	ιε'	"	111 ^r	" 118 ^v
"	ισ'	"	119 ^r	
"	ις'	"	126 ^r	" 130 ^v
"	ιη'	"	131 ^r	" 136 ^v

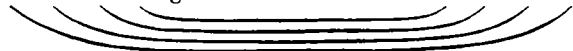
¹⁾ Cum litteris minoribus scriberet, quam is, qui codicem exaravit, ea quae f. 132 legebantur, folii inserti paginam unam tantum et dimidiam complent.

num.	$\epsilon\delta'$	ascriptus est f.	137 ^r	et	144 ^v
"	κ'	"	"	145 ^r	" 152 ^v
"	$\kappa\alpha'$	"	"	153 ^r	" 160 ^v ¹⁾

Primo obtutu mirationem movent quaterniones 14, 16, 17, 18²⁾, ut libero arbitrio nescio quem socordius numeros falsis locis ascripsisse putaveris. Quos tamen recte se habere diligentius codicem pertractanti mihi patuit.

Investigare, suisne locis numeri appareant, in iis tantum quaternionibus licet, qui etiamnunc integri cohaerent quorumque folia non e codice abscissa et partibus chartaceis agglutinatis rursus ei inserta sunt, nempe in quat. 2—6, 9—15, 19—21.³⁾ In iis recte suo quisque loco ascripti sunt. Nam quod quat. 14^{tus} 7 tantum foliis constare videtur, id eo factum est, quod duorum foliorum, quae media inter cetera cohaerebant, prius, vitiosum procul dubio et usui haud idoneum, scriba, antequam conscriberet, exsecuit, satis tamen amplo margine servato, ut folia sic inter se cohaereant:

104 105·106 margo folii exsecti 107 108 109 110

Cum in quaternionibus integris suo quemque loco numeros appictos videamus, admodum verisimile est, etiam in ceteris, nempe 7, 8, 17, 18, eos recte se habere, certumque videtur, f. 48—55 et 56—63, antequam discerpta et rursus conglutinata fuerint, in quaternionis formam, f. 131—136 in ternionis olim cohaesisse, itemque f. 126—130 ternionis formam habuisse, sed hic idem accidisse, quod in quat. 14 adhuc oculis cernamus, nempe

¹⁾ F. 7^v, 15^v, 63^v suis numeris carent. Cur f. 125^v, nunc quaternionis 16 ultimum, numero non instructum sit, vide p. X.

²⁾ Mero casu accidisse videtur, ut in fine quaternionis 7 numerus ζ' non f. 55^v, sed 56^v ascriptus sit, cum num. η' suo loco f. 56^r in initio quaternionis 8 appareat.

³⁾ De quat. 16 vide infra.

quattuor foliorum, quae inter 126 et 130 olim media erant, unum, antequam conscriberetur, exsectum esse.

Qua de causa totam hanc de fide numerorum disputationem praemiserim, iam apparebit. Quaternionis 16 folia sic inter se cohaerent:

119 120 121 122 123 124 125

F. 119 cum nullo cohaeret, sed tenui margine chartaceo ceteris agglutinatum est. Patet igitur, ultimum huius quaternionis folium perisse. Conicere sane quis possit, f. 119 et 126 — e quibus f. 126 primum esse foliorum refectorum supra vidimus p. VII — olim quidem cohaerentia a manu demum secunda discerpta esse, f. 119—126 igitur in quaternionis formam, f. 127—130 in binionem coniuncta fuisse. Quod si rectum esset, sequeretur, ut inter f. 125 et 126 nullum e codice folium perisset. At tunc, ut folio 119^r, sic 126^v numerum ις', ut f. 130^v, sic 127^r numerum ις' ascriptum inveniremus. Nunc vero f. 126^v et 127^r numeris omnino carent, f. 126^r numerum ις' exhibet. Quaternionum numeris cum fidem esse habendam supra cognoverimus, apparet f. 126 primum ternionis sequentis, non praecedentis quaternionis ultimum fuisse et post f. 125 unius folii iacturam, quaternionis 16 olim ultimi, in hoc codice statuendam esse. Iure igitur manus alia atque ea, quae librum exaravit, eaque paulo tantum, ut videtur, recentior, hic ascripsit *ἐνταῦθα λείπει φύλλον α'.*

F. 125^v desinit in vocibus οὐχ ὡσαύτως εἶναι αὐτῷ πρὸς θυμοῦ ἀντί, f. 126^r incipit in voce ἡφαιστίων. Eadem lacuna in ceteris omnibus codd. mss. occurrit. Quae cum in nostro orta sit folio perduto, patet omnes ex eo originem ducere, eorumque lectiones ab A

□ discrepantes aut mendosas scripturas esse aut coniecturas.

Codicem eximia liberalitate primum Halas Saxonum,

tum Groningam mihi transmissum totum contuli aestate anni 1901; denique plagulas huius editionis, antequam typothetis imprimendae tradebantur, cum codice iterum Groningam misso conferre mihi licuit.

CAPUT II.

DE CODICIBUS APOGRAPHIS

Cum bona fortuna codicem pretiosissimum ceterorum archetypum nobis servaverit, sperandum erat, nos eo solo uti posse reiectis apographis. Quod tamen a veritate longe abhorrere, iam ex iis, quae supra dicta sunt, apparet. Ut enim ultimum folium quaternionis 16, ita folia, quae codicis primum et ultimum fuerunt, temporis iniuria periisse, et partem non exiguam manum barbaram pessum dedisse vidimus. Sic exordium Anabaseos et Indicae finis desunt, f. 48—60 et 126—135 partes maiores minoresve noviciae sunt, f. 132 totum recens est, in ceteris passim scriba indoctus lectiones genuinas atramento reficiens vel charta superagglutinata oculis nostris eripiens perdidit. Qua fit, ut editori paene idem labor suscipiendus sit, atque si archetypus ille totus deperisset. Codices apographi enim omnes ex A nondum foliis primo et ultimo mutilato derivati sunt, et praeter unum omnes, antequam manus recentior eum retractavit. Investigandum igitur est, quo modo cum libro primario et inter se cohaereant, quibus potissimum fidem habere liceat, si Arriani verba restituere velis, ubi genuina scriptura codicis A deficiat.

Plerique apographorum satis magno numero lacunarum laborant maximam partem ex homoeoteleutis ortarum. Iam hic moneo, e talibus codd. lacunosus Arrianum editum esse, antequam Iacobus Gronovius ei ex Optimo, quem dicebat, Florentino opem tulit. Tres tantum codices illis lacunis immunes sunt, quorum tamen unus, ipse ille Optimus

Gronovianus, ex A retractato derivatus est. De eo igitur postremum sermo erit. Nunc de ceteris duobus agemus, quos prioris classis nomine complector, codicibus lacunosis in alteram relegatis.

A. De codicibus classis prioris

Prior classis complectitur codices hosce:

B. Cod. Parisinus gr. 1753, olim Colbertinus 4617, papyr., in 8., f. 267, saec. XV. Continet Anabasin, f. 1—224^v, et Indicam paene totam, f. 225^r—267^v. Indica desinit f. 267^v medio in vocibus *ἔστε ἐπὶ τοῦ σιελίου τὰς ἐκφύσεις· ὑπὲρ δὲ*, 41, 13 i. f., cetera parte paginae vacua relicta. F. 224^v sub fine Anabaseos adnotationem eadem manu scriptam de Alexandria urbe exhibet, ex Eustathii Commentariis in Dionysium Periegetam sumptam.¹⁾

Subscriptiones singulorum librorum, quas A exhibere p. VI dixi, tanquam titulos librorum sequentium praebet, itaque atramento rubro sub fine libri I linea ducta, libro secundo titulus praescriptus est *ἀριανού* (sic) *ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως πρώτον*, liber III secundus nominatur, et sic deinceps. Indica titulum habet *ἀρριανού ἀνάβασις ἀλεξάνδρου ἐβδόμη Ἰνδική*, quo subscriptio libri VII, quam A f. 136^v infimo exhibet, et Indicæ titulus, quem A summo f. 137^r praebet, coniuncta sunt. Libro I nihil nisi *ἀριανός* (sic) praescriptum est.

Parisinum protulit Dübnerus, qui eum A nominavit et varietatem lectionis editioni scriptorum Arrianeorum Didotianae anni 1846 adiecit.²⁾ Ipse libro III paene toto

¹⁾ Nempe ὁ δὲ διονύσιος οὕτω γράφει et sequitur Eust. ad Dion. 254 *ὅτι αἰγύπτου πρὸς ζέφυρον . . . πόλις Αἴβυσσα ἦτοι Αἰγυπτία*, in Geogr. Gr. min. ed. Didot II, p. 260, l. 16—23.

²⁾ Ante Dübnerum G. Schweighäuser eum inspexerat et paucas lectiones publici iuris fecerat in *Magazin encyclopédique* I, anni 1803, p. 447 sqq., unde receptae sunt in Krügeri editionem anni 1835, cf. eius Praef. p. VI.

collato omnibus locis eum adii, ubi prior lectio in A deleta est, aestate anni 1903.

C. Cod. Constantinopolitanus, Imperatoris Turcarum Bibliothecae, quae in Palatio Vetere (*Top Kapu Serai*) servatur, num. 16, pap., in 8., f. 213, saec. XV. Continet Anabasin, f. 1—180^v, et Indicam usque ad easdem voces, in quibus B desinit, f. 181^r—212^v med., cetera parte paginae vacua relictā. F. 213^r eadem manus ascripsit *ἐνταῦθα λείπει φύλλον ἔν εἰς συμπλήρωσιν τοῦ βιβλίου, ἐπεὶ ἔλειπε τῷ πρωτοτύπῳ*. F. 180^v sub fine Anabaseos eandem adnotationem geographicam praebet ac B.

Patet, B et C, qui eadem contineant, ex eodem exemplari ipso ex A oriundo fluxisse. Accedit, quod ubicunque C consului, fere semper eandem lectionem praebebat ac B.¹⁾ Scriba tamen titulorum errore detecto suum cuique libro titulum restituit: *ἀρριανοῦ ἀναβάσεως ἀλεξάνδρου βιβλίον πρῶτον* et sic deinceps. Cum autem libro VII recte *βιβλίον ἑβδομον* praescripsisset, Indicæ titulum noviciū ex libri VII subscriptione et genuino Indicæ titulo conflatum rursus mutare necesse erat, quem sic correxit: *ἀρριανοῦ ἀνάβασις ἀλεξάνδρου ὀγδόη, ἰνδική*.

Vere anni 1903 per paucos dies Constantinopoli degenti mihi codicem adire licuit, sed temporis angustiiis coactus initium tantum Anabaseos contuli, praeterea hic illic eum inspexi.

B. De codicibus classis secundae

Ceteri omnes codices mss. praeter Laurentianum plut. IX 32 satis magnum numerum lacunarum communem habent, quarum praecipuae sunt, quae sequuntur.

¹⁾ Suspiciari quis possit, C ex ipso B descriptum esse. Quod iam adnotatione refutatur, quam C f. 213^r exhibet. Neque enim in B folium deest, neque librarius codicis C eam ex B describere potuit.

- I 12, 1 om. Ἡφαιστίωνα δὲ — ἐστεφάνωσε
 II 2, 1 om. Φαρναβάξου παραληψόμενον — βασιλέα
 II 7, 3 om. νενικημένους ὁ ἄγων
 II 11, 6 om. ἀνὰ κράτος — ἀφανῆ ἦν
 II 14, 2 om. τε ξὺν στρατιᾷ — καταβῆναι
 II 22, 4 om. βοῇ — νεῶν
 III 9, 2 om. οὐ μὴν — σταδίου
 III 15, 5 om. καὶ ἡ κατασκευὴ — ἐγκατελήφθη
 III 16, 1 om. καὶ ξὺν αὐτῷ — ἔφευγον
 IV 16, 2 om. ἔταξε — Περδίκκην
 IV 24, 5 om. καὶ τοῦ νέκρου — ὄρη
 V 27, 8 om. καὶ ἄλλοι Ἕλληνες
 VII 4, 6 om. Βαρσίνης τε — δὲ τῇν
 Ind. 34, 4 om. καὶ οὐδενὶ — ἐλθόντες

Praeterea I 2, 3 i. f. post ἐπὶ τὸν ποταμόν verba ἐς νῆσόν τινα τῶν ἐν τῷ Ἰστροῦ e § 2 repetita denuo exhibent.

Luculenter apparet eos omnes ex uno codice esse derivatos, quem communem fontem ipsum ex A oriundum **X** nominabo. Notarum marginalium, quibus A ornatum esse p. VII dixi, etiam horum codicum plerique maiorem numerum alii, alii minorem servaverunt. Ad lacunam illam libri VII indicandam alii plus, alii minus spatii vacuum reliquerunt, alii sententiam hiantem continuerunt; in nonnullis in marg. ascriptum est *λείπει τι*.

Secunda classis in tres familias dividi potest, quarum una eaque numerosissima eos libros mss. complectitur, qui omnes ab exemplari originem trahunt a docto quodam homine retractato et coniecturis ornato. De ea igitur, quam Tertiam nominavi, postremum sermo erit. Ceteri eruditae huius retractationis nullum vestigium ostendunt, eorumque antiquissimi iidemque optimi exceptis, quas enumeravi, lacunis, codicis A scripturam in universum satis fideliter conservarunt. Horum autem exemplarium alia Anabaseos libros VI et VII continuant, ut sex tantum libros

habere videatur, alia eam recte in 7 libros distribuunt. Haec primae familiae nomine, illa secundae complector.

α. De codicibus primae familiae classis secundae

Prima familia, quam siglo Σ¹ indicabo, complectitur codices hosce:

D. Cod. Salmanticensis Bibliothecae Universitatis 1, 2, 24, membran., in 4, f. 222, saec. XIII vel XIV, de quo cf. Graux-Martin, *Notices somm. des mss. grecs d'Espagne et de Portugal, Extrait des Nouv. Archives des Missions scientifiques et littér.*, II p. 201. Continet Anabasin et Indicam. In hoc codice, qui omnium quotquot supersunt apographorum codicis A vetustissimus videtur esse, rogatu meo initium Anabaseos contulit, praeterea nonnullis locis eum inspexit v. d. Domingo Miral y Lopez, professor Salmanticensis.

E. Cod. Salmanticensis Bibliothecae Universitatis 1, 2, 22, papyr., in 4, f. 285, saec. XVII. Continet Anabasin, Gemistii Plethonis contra Latinos, Indicam. De eo sic Graux-Martin p. 199: *pour ce qui concerne Arrien, ce ms. ressemble au ms. 1, 2, 24, sur lequel il n'y aurait rien de surprenant qu'il ait été copié et à Salamanque même.* Rogatu meo D. Miral eum hic illic inspexit.

F. Cod. Vaticanus Gr. 143, chartac., in 4, f. 298, saec. XV. Continet partem Peripli Maris Euxini, Arriani Anabasin et Indicam, f. 5^r—120^v, Xenophontis Cyropaediam et Anabasin. Passim inspexi aestate anni 1902.

G. Cod. Parisinus Gr. 1754, chartac., in 8, f. 268, saec. XV. Continet Anabasin et Indicam, f. 1—267; Theodori Studitae fragmentum de Artziburio. Passim inspexi aestate anni 1903.

H. Cod. Urbinas Gr. 104, chartac., in 4, f. 152, saec. XV exeuntis. Continet Anabasin et Indicam, f. 5^r—147^r. Passim inspexi aestate anni 1902.

I. Cod. Palatinus Gr. 256, nunc in Bibliotheca Vaticana asservatus, chartac., in 4, f. 391; f. 9—389 anno 1449 exaravit Nicolaus Vestiarita, qui f. 389^v hanc subscriptionem ascripsit: δόξα σοι, ὁ θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι ἐπληρώθη τὸ παρὸν βιβλίον ἀνγούστῳ πγ. ινδ. ιδ. τοῦ εἴκοτος. εἰ μὲν χυρὶ (l. ἢ μὲν χεῖρ ἢ) γράψασα σίπεται (l. σήπεται) τάφῳ· εἰ δὲ γραφίμενοι (l. ἢ δὲ γραφὴ μένει) εἰς χρόνους ἀπεράντους. νικόλαος βεστιαρίτης μελλαχρογνὸς ὁ γραμματικὸς. ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν.¹⁾ Praeter alia continet Anabasin, f. 9^r—109^r. Inspexi aestate anni 1902.

J. Cod. Parisinus Gr. 1683, pap., in 4, f. 241, saec. XV, madore valde affectus. Continet Anabasin. Dübnerus eum totum contulit et B nominavit, cf. Praef. ed. Didot. p. VII. Inspexi aestate anni 1903.

K. Cod. Laurent. Gr. plut. LXX, 24, chartac., in 8, f. 183, saec. XVI. Continet Anabasin. Inspexi aestate anni 1902.

Codices IJK artissime inter se cohaerent. Derivati enim sunt ab exemplari, cuius scriba consulto multas pericopas magnas alias, alias parvas, omisit, ut scilicet labori parceret. Quas sic arte elegit, ut nisi meliore codice adhibito fraudem vix deprehendas. Omissa sunt I 6, 9 ad finem capitis; I 19, 6 a voce αὐτοῦς ad finem § 7; I 22, usque ad ἐπὶ μέγα προκαλέσασθαι, § 2; I 23, 7 usque ad ἐπὶ Φρυγίαν, 24, 3; II 5, §§ 6 et 7; III 5 totum; III 6, 4 ab ἐν Φοινίκη ad finem capitis; III 16, 8 ab ἢ ἄνιμεν ad finem paragraphi; III 17 paene totum; VI 7, 4 ad finem § 3 capitis 8; VI 26, 2 ab ἐν δὲ τούτῳ ad finem § 3; eiusdem capitis § 4 verba ἀλλ' ἀφανισθῆναι

¹⁾ Idem Nicolaus codicem Parisinum 1684 exaravit, de quo vide p. XXIX.

ad τὴν ὁδόν. Praeterea IJK in lacuna illa VII 12, 7 etiam verba οὐχ ὡσαύτως εἶναι αὐτῷ πρὸς Θυμοῦ ἀντί..... ἡφαιστίων omittunt et in titulis semper formam Ἀρειανός exhibent, cum in ceteris codicibus omnibus Ἀρριανός vel Ἀρειανός scriptum sit.

Primae familiae codices suum cuique libro titulum attribuunt.

β. De codicibus secundae familiae classis
secundae

Secunda familia, quam siglo Σ^a indicabo, complectitur codices hosce:

L. Cod. Laurentianus Gr. plut. LXX 1, bombyc., in f., f. 197, saec. XIV. Continet Anabasin et Indicam, f. 1^r—100^r; Plutarchi de Alexandri fortuna libros II; Diodori libros I, II, III, V; libellum anepigraphum de rebus Persicis a manu multo recentiore scriptum. In eo contuli Anabaseos libros III et VII, et ubicunque prior manus in A deest, eum consului aestate anni 1902.

M. Cod. Laurentianus Gr. plut. LXX 9, membran., in f., f. 203, anno 1399 eleganter ab Andrea Leantino exaratus, vide f. 203^v subscr.: ἡ βίβλος αὕτη εἴληφε τέλος μὴνὶ Μαΐῳ, δεκάτῃ ἡμέρᾳ, σαββάτῳ, ἔτους ςϞδς'. ἰνδ. ἐβδόμῃς. ὁ γραφεὺς ταύτης Ἀνδρέας θύτης ὁ Λεαντηνός καὶ ταβέλλARIOS ὁ ἀγιοπροκοπίτης. τῷ θεῷ χάρις τῷ σελυτρώσαντί (sic) με. ἀμήν. Eadem continet atque L, praeter ultimum recentem tractatum, exque L eum descriptum esse iam Bandinius vidit, *Catal. codd. mss. Biblioth. Mediceae Laurentianae* II, p. 655, 699. Inspexi aestate anni 1902.

N. Cod. Vindobonensis histor. Gr. 89, olim 15, membran., in 8, f. 251, saec. XIV exeuntis vel XV incipientis¹⁾, olim Johannis Sambuci. Quaternionem 12

¹⁾ Elegans scriptura mire conspirat cum M, ut utrumque ab eodem homine, Andrea Leantino, exaratum esse suspiceris.

altera manus exaravit, quae paulo recentior videtur. Continet Anabasin et Indicam. Codicem Halas transmissum passim inspexi aestate anni 1901.¹⁾

O. Cod. Laurentianus Gr. plut. LXX 28, in 8, f. 254. Continet Anabasin et Indicam, f. 1—234; Polemonis sophistae declamationes duas a manu multo recentiore scriptas et Arrianeis alligatas. Folia 86—234 bombycina magno numero adnotationum marginalium ornata manus exaravit, quam medio saeculo XV attribuiam; pars prior, f. 1—85, chartacea, saeculi XVI videtur neque ullam adnotationem habet. Veri igitur simile est, O totum bombycinum fuisse et priore parte casu nescio quo avulsa damnum ex alio codice suppletum esse. Inspexi aestate anni 1902.

P. Cod. Vaticanus Gr. 325, papyr., in 4, f. 325, saec. XV. Continet praeter alia Anabasin et Indicam, f. 116^r—281^v. Inspexi aestate anni 1902.

Q. Cod. Vindobonensis histor. Gr. 111, olim 16, papyr., in 8, f. 254, saec. XV, ut videtur, exeuntis, olim Johannis Sambuci. Continet Anabasin et Indicam. Codicem Halas transmissum multis locis inspexi vere anni 1902.

R. Cod. Parisinus gr. 1438, papyr., in 4., f. 308, saec. XVI. Continet praeter alia Anabasin et Indicam, f. 115^r—274^v. Inspexi aestate anni 1903.²⁾

¹⁾ Dubito, an etiam N ex L descriptus sit. Ubicumque utrumque inspexi, conspirant, vel in N lectio depravata, quae ex L originem traxisse potest, occurrit. Fieri igitur potest, ut Andreas Leantinus M et N ex eodem exemplari descripserit.

²⁾ R ex N pendere puto. Ind. 21, 4 enim R (et S, v. p. XIX adn. 1) omittunt *ἐνθενδε εἴησι σταδίους . . . κατὰ τὸν ποταμόν*, quae etiam in N desunt, in ceteris omnibus inveniuntur. Quod vix casuitribuendum videtur. Praeterea si quae vitia N solus exhibet, eadem, quod viderim, in R occurrunt, e. g. I 4, 3 *ξύγκλας*; I 12, 8 *Ζελεῖω*; I 14, 5 *ἐπικεισομένοις*; III 13, 3 *Βακτριόνων*.

S. Cod. Parisinus gr. 1755, papyr., in 8, f. 254, saec. XVI. Continet Anabasin et Indicam. Codicis partem, nempe a II 17 usque ad IV 5, contulit Dübnerus eumque C nominavit, cf. Praef. ed. Didot. p. VII. Inspexi aestate anni 1903.¹⁾

Singularem in hac familia locum obtinent ceteri duo codices.

T. Cod. Marcianus gr. 511, bombyc., in f., f. 398, saec. XIV, olim cardinalis Bessarionis. Continet Plutarchi Moralia; opera Xenophontea; Arriani Anabasin et Indicam, f. 326^r—397^v; enarrationem exsequiarum Alexandri, f. 397^v—398^v; 23 versus priores carminis in laudem Alexandri a Manuele Phila poeta Byzantino facti, cum hoc titulo: τοῦ σοφωτάτου Φιλῆ σίγχοι ἐγκωμιαστικοὶ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα, f. 398^v. Procul dubio codex olim totum carmen, quod vide in ed. Milleriana, Vol. II, p. 334, exhibebat, sed folii ultimi iactura cetera pars periit. Enarratio exsequiarum Alexandri, quam etiam in tertiae familiae codd. inveniimus, titulum exhibens ταφαὶ ἀλεξάνδρου συγγραφεῖσαι παρὰ spatium auctoris nomini vacuo relicto, e Diodoro hausta est. Constat enim e duabus pericopis libri XVIII, nempe 1, §§ 1—5 et 26, 1—28, 4, ad verbum descriptis, in initio et fine tantum paulum mutatis. Xenophontea et Arrianea eadem manus exaravit, Plutarchea altera eiusdem aetatis.²⁾ Inspexi vere anni 1902.

¹⁾ S ex ipso R descriptum esse probavit A. J. (= A. Jacob?), *Revue de Philologie* XXIX (1905), p. 169.

²⁾ Subscriptio f. 398 adiecta: ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος τοῦ πλουτάρχου σὺν ἄλλοις δὲ ἱστορικοῖς λόγοις ἐν ἔτει 5900^δ ινδ. ἡ': δόξα σοι ὁ θεὸς ἡμῶν δόξα σοι· codicem anno 1166 exaratum esse affirmat, sed alia manus eam ascripsit eaque codice ipso multo recentior. Saec. XIV eum non antiquiorem esse, vel Philae carmen eadem manu scriptum declarat, qui imperatoribus Michaelē Palaeologo et Andronicis II et III circiter ab anno 1275 ad 1345 vixit, cf. Krumbacher, *Gesch. der Byz. Lit.*² p. 774.

U. Cod. Marcianus gr. 319, membr., in f, f. 280, anno 1470 a Georgio Tzangaropolo elegantissime exaratus titulis et rubricis magnifice variis coloribus ornatis, vide subscr. f. 280^r ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον δι' ἀναλωμάτων τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου βησαρίωνος· καρδεινάλεως ἀποστολικῆς καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας παλαιᾶς ῥώμης· ἔτι δὲ καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κωνσταντινουπόλεως· γραφὴν ὑπὸ χειρὸς ἐλαχίστου δούλου αὐτοῦ γεωργίου ἱερέως τοῦ τζαγγαροπόλου, κρητικὸς τὸ γένος· ἐν ἔτει ,σποη' ἰνδ. γ' ἀμήν. Praeter Plutarchea eadem continet ac T eodem ordine disposita et Polybii libros V priores. Inspeci vere anni 1902.

Xenophontea huius codicis ex T fluxisse iam multi viderunt, cf. Praefatio ed. Kirchhoffianae Reip. Athen. pseudo-Xenophontea p. 6; Arrianea ex eo descripta esse ex hisce intellexi. Verba μᾶλλον τι ἢ εὐθαρσὲς — ἐχρήσατο ἐν τῷ, III 10, 2, in U f. 149^v omissa et in marg. inferiore eadem manu suppleta accuratissime lineam 24 f. 346^v complent in T. E verbis καὶ ὄρχησιν δὲ ἐκδιδάξαι τὴν σατυρικὴν, τὸν κόρδακα παρ' Ἑλλησι καλεόμενον, καὶ κομᾶν Ἰνδοὺς τῷ θεῷ, μιτρηφορέειν τε ἀναδείξαι, Ind. 7, 8, U f. 183^r omisit τὴν σατυρικὴν — ἀναδείξαι, item in marg. inf. eadem manu suppleta; in T f. 389^v vox ἀναδείξαι linea 27 locum habet sub ἐνδιδάξαι (sic) l. 26, itaque Georgii oculi a l. 26 ad 27 aberraverunt. Praeterea eas voces, quae in ultimo folio codicis T partim valde madore affecto etiamnunc legenti difficultatem movent, non descripsit spatium suum cuique vacuum relinquens.

Secundae huius classis familiae codices omnes Anabasin in 6 tantum libros distributam exhibere continuatis libris VI et VII, p. XIV iam dixi. Nimirum titulus libri VII in iis intercidit. Operae pretium est, accuratius cognoscere, qui singulis libris tituli in iis praescripti sint. In LMNRS enim liber II primus, III secundus nominatur et sic deinceps. Erroris causam perspicimus in L, qui hos titulos exhibet:

- lib. I ἈΠΛΑΝΟΣ. ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως
 βιβλίον πρῶτον
 „ II ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως πρώτης
 „ III ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως δευτέρα
 „ IV ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως βιβλίον τρίτον
 „ V ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου δ'
 „ VI cum VII contin. ἄρριανοῦ βιβλίον ε'
 Ind. ἄρριανοῦ ἀνάβασις ἀλεξάνδρου ἑβδόμη. Ἰνδική.

Quos titulos si cum subscriptionibus codicis A comparaveris, videbis, quas A subscriptiones librorum I—V habet, eas in L pro titulis praescriptas esse libris II—VI, praeterea L subscriptionem libri VII et titulum Indicae coniuncta pro titulo Indicae exhibere. Qui consensus cum casu factus esse non possit, statuendum erit X titulis carentem easdem librorum subscriptiones exhibuisse ac A, et eas in codicibus primae familiae titulos suo quemque libro recte praescriptos esse; contra librarium codicis L duos errores commisisse, nempe cuiusque libri subscriptionem pro sequentis titulo prave habuisse,¹⁾ et subscriptionem libri VI, qui septimi titulus futurus erat, casu nescioquo eum fugisse, itaque accidisse, ut liber VI cum VII coniunctus quintus nominaretur.

MNRS, quos ex L derivatos esse supra suspicatus sum, numerorum errorem retinuerunt. In utraque parte cod. O errore correcto sex Anabaseos libris suis cuique numerus restitutus est. In omnibus Indica ἄρριανοῦ ἀνάβασις ἀλεξάνδρου ἑβδόμη, Ἰνδική audit.²⁾

Singulares titulos T (et U) exhibent:

- I. I ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν λόγος πρῶτος
 „ II ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν λόγος δεύτερος
 „ III ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν τρίτη
 „ IV ἄρριανοῦ ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν λόγος τέταρτος

¹⁾ Idem in B factum esse vidimus p. XII.

²⁾ In PQ singuli libri exceptis sc. VI et VII, qui continentur, spatiis vacuis discreti nullos titulos exhibent.

- l. V ἄρριανου ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν πέμπτη
 „ VI cum VII contin. ἄρρ. ἀλ. ἀναβάσεως ἱστοριῶν ἕκτη
 Ind. ἄρριανου περὶ τῶν ἰνδικῶν ἱστοριῶν ἑβδόμη.

Scriba igitur titulos suis locis repositos ampliavit voce *ἱστοριῶν* intrusa, quae in nullo alio codice familiarum primae et secundae occurrit. Sed etiam magis ingenio indulsit scriptoris verbis hic illic mutatis, e. g.

- I 9, 4 τοὺς κινδύνους AL, τῶν κινδύνων T
 I 9, 5 τῶν ante πλαταιέων addidit T
 I 18, 7 προσηκκῆμενον AL, πρὸς ἡσκημένον T
 I 26, 2 τῷ δὲ ἐκ νότων σκληρῶς βορρέαι ἐπιπνεύσαντες A,
 τὸ δ' ἐκ νότον σκληρῶς βορρέαι ἐπιπνεύσαντος
 (sic) L, τότε δ' ἐκ νότων σκληρῶς βορέου
 ἐπιπνεύσαντος T
 III 10, 1 θαρρεῖν A, θαρρῶ L, θαρρῶν T
 III, 12, 1 κυκλουμένους τοὺς A, κυκλουμένου τοὺς (sic) L,
 κυκλούμενον τὸ T.

Ultimis tribus locis apparet e scriptura depravata. qualem L exhibeat, in T aliam specie meliorem fictam esse. Quare hic liber iam transitum faciat ad fam. tertiam codd. retractatorum.

Libenter credas, omnes secundae fam. codd. ex uno exemplari fluxisse, in quo primo error libri VI cum VII continuati commissus fuerit. Contra fieri potest, ut X ita comparatus fuerit, ut facile varii librarii eum describentes in eundem errorem incidere possent.

γ. De codicibus tertiae familiae classis secundae.

Tertiae familiae nomine codicem Ambrosianum E 11 inf. 2 et libros ex eo derivatos complector.

V. Cod. Ambrosianus E 11 inf. 2, membran., in f. saec. XIV, olim Manuelis Sophiani, vide adnotationem f. 1^r ascriptam: *codex optimae notae ex Chio ad-
 vectus. 1606. fuit Manuelis Sophiani.* Continet praeter

alia Arriani Anab. et Ind., f. 137^r—245^v, narrationem exsequiarum Alexandri, f. 245^v—246^v, Manuelis Philae carmen laudatorium in Alexandrum integrum et eiusdem στιχοὺς μεταφραστικοὺς ἀπὸ τινος τῶν τοῦ Λουκιανοῦ λόγων [nempe dial., qui inscribitur Herodotus sive Aëtion] εἰς εἰκόνα ἔχουσιν ἐξωγραφημένον τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου γάμον (in ed. Milleriana Vol. II. p. 336) f. 247. Codicem magnis laudibus extulit, qui eum protulit et collationem Anabaseos publici iuris fecit, E. Bolla, *Rivista di Filologia e d'Istruzione classica* XIX, 1891, p. 379, *Un ottimo codice inesplorato dell' Anabasi d'Arriano*. Accuratiorem descriptionem debeo comitati v. d. M. A. Schepers.

V multis locis speciosas exhibet lectiones, quarum hucusque nonnullae ex aliis eiusdem familiae codicibus sumptae genuina scriptoris verba e sedibus suis moverunt. Sed singulares illas scripturas cum lectionibus codicis A et familiarum primae et secundae comparanti patet eas meras mutationes et correctiones esse ab homine non indocto satis sollerter factas, imprimis, ut lectionibus depravatis, quales prima et sec. fam. praebent, medelam ferret. Praesertim ubi particula coniunctiva vel adversativa interciderat, alia inserta sententiae hianti opem tulit. Exemplā aliquot apponam, in quibus lectiones archetypi, vitia codicum Σ¹ et Σ², medelae codicis V inter se conferri possunt¹⁾.

I 17, 6 Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἔδοξεν A et recte FHQ; Ἀλεξάνδρῳ διέδοξεν ceteri Σ¹ et Σ²; καὶ ἐντεῦθεν Ἀλεξάνδρῳ διέδοξεν V.

I 23, 8 τελευτήσαντος δὲ Πιξωδάρου Ὁροντοβάτης τὴν Καρῶν ἀρχὴν εἶχε A; τελευτήσαντος om. Σ¹ et Σ²; τελευτήσαντος δὲ Πιξωδάρου om. V, particula δὲ post Ὁροντοβάτης inserta.

¹⁾ His locis, nisi contrarium indicavi, omnes codices familiarum primae et sec., etiam T, conspirant. In D meo rogatu eos inspexit v. d. D. Miral.

I 25, 4 ὁ δὲ Ἀσισίνης ἀλοὺς πρὸς Παρμενίωνος λέγει πρὸς Παρμενίωνα ὦν ἔνεκα ἀπεστάλη A; Σ¹ et Σ² om. λέγει πρὸς Παρμενίωνα; V lacunulam sic explēvit: ὁ δὲ Ἀσισίνης ἀλοὺς πρὸς Παρμενίωνος ταῦτ' εἶπεν ἀνακρινόμενος ὦν ἔνεκα ἀπεστάλη.

II 14, 9 καὶ τοῦ λοιποῦ ὅταν πέμπης παρ' ἐμέ, ὡς πρὸς βασιλέα τῆς Ἀσίας πέμπει A; vocem πέμπης om. Σ¹ et Σ²; V sic refinxit: τοῦ λοιποῦ ἐπειδὴν ἔλθης.

II 18, 1 καὶ τι καὶ θεῖον ἀνέπειθεν αὐτόν A; καὶ τι καὶ om. Σ¹ et Σ²; ἀλλὰ καὶ τι θεῖον T.

III 13, 3 ἀντεκδραμόντες δὲ ἐπ' αὐτοὺς (in equites mercennarios Alexandri) οἳ τε Σκύθαι ἱππεῖς καὶ τῶν Βακτρίων οἱ ξυντεταγμένοι τοῖς Σκύθαις τρέπουσιν ὀλίγους ὄντας πολλῶ πλείονες. Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς περὶ Ἀρείτην τε, τοὺς Παίονας, καὶ τοὺς ξένους ἐμβαλεῖν τοῖς Σκύθαις ἐκέλευσε· καὶ ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι olim A, nunc BC, cf. p. XXXII; e codicibus Σ¹ et Σ² τρέπουσιν — πλείονες om. Q, τρέπουσιν — τοῖς Σκύθαις om. FH, ceteri praeter G pro τρέπουσιν — πλείονες exhibent ἐκέλευσε καὶ ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι, quam lectionem iam X habuisse verisimile est. Vides librarium oscitantem a linea, quam describeret, in proxime sequentium aliquam aberrantem bis idem scripsisse. Quae non recte se habere intellegens librarius codicis V interpunctione mutata pro ἐκέλευσε lectionis depravatae scripsit ἐμβάλλουσι, quo locus sic refictus est: ἀντεκδραμόντες δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἳ τε Σκύθαι καὶ ἱππεῖς καὶ τῶν Βακτρίων οἱ ξυντεταγμένοι, τοῖς Σκύθαις ἐμβάλλουσι καὶ ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι· Ἀλέξανδρος δὲ κ. τ. λ. E codicibus Σ¹ et Σ² solus G hanc lectionem exhibet, quam sine dubio e codice aliquo familiae tertiae hausit.

IV 5, 1 παρὰ τοῦ Σκυθῶν βασιλέως olim A, nunc BC, cf. p. XXXIII; Σκυθῶν om. Σ¹ et Σ² (παρὰ τῶν βασιλέων nonnulli); loco non suo inseruit V: παρὰ τοῦ βασιλέως Σκυθῶν.

IV 9, 5 ὅτι ἡ θυσία ἐξελείφθη Ἀλεξάνδρῳ ἡ τοῦ Λιονύσου A; ἐξαλείφθη vel ἐξηλείφθη codices Σ¹ et Σ²

(ἐξηλήφθη O, ἐξῆλείφθη T); ὅτι ἡ *θυσία* τοῦ *Διονύσου* παρεαθεῖσα Ἀλεξάνδρῳ ταῦτ' εἰργάσατο V.

IV 26, 2 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ χωρίου A, voce ποταμοῦ eadem manu expuncta; ποταμοῦ χωρίου Σ¹ et Σ²; προτέρου χωρίου V.

Iam apparet, opinor, librarium codicis V primae vel sec. familiae librum aliquem in manibus habentem vitia, quae detegeret, de suo corrigere voluisse. Sed etiam satis multa in Σ¹ et Σ² recte tradita libero arbitrio mutavit, e. g.

I 24, 1 τῶν Μακεδόνων δὲ ἔστιν οὐ συνεστρατευμένοι Ἀλεξάνδρῳ ἦσαν νεωστὶ γεγαμηκότες A Σ¹ Σ²; τῶν Μακεδόνων δὲ τῶν συνεστρατευμένων Ἀλεξάνδρῳ ἦσαν, οὐ νεωστὶ γεγαμηκότες V.

III 9, 7 post ἔχουσιν inseruit οὐ περὶ ταύτης νῦν μοι εἴρηται.

III 21, 2 τοῖς δὲ ὑπολειπομένοις ἐπιστήσας Κρατερὸν προστάττει μὴ μακρὰς ὁδοὺς ἄγοντα A Σ¹ Σ²; quod mancum intellegens ἄγοντα mutavit in ἄγειν.

IV 2, 2 τὰς μηχανάς, ὅσαις χρῆσθαι, ξυμπηγνύναι A Σ¹ Σ²; post χρῆσθαι inseruit προσῆκον.

VII 12, 3 δακρύοντας ἐκείνους ἀπὸ οὐ (sic) ἀπήλλαξε A Σ¹ Σ²; quod non intellegens pro ἀπὸ οὐ scripsit ποιῶν.

Quae exempla aliis permultis augeri possunt, nam fere nulla pagina est, in qua non aliquid correctum vel mutatum sit. Quid multa? Haec omnia uni e scribarum indocta gente tribuamus? Immo editoris ea sunt, qui vitia tollat, suppleat lacunas, mutet, quae intellegere nequeat. Quin etiamnunc perspicere possumus, quibus copiis usus sit. Anabasin recte in 7 libros distributam exhibet, codice igitur aliquo familiae primae eum instructum fuisse necesse est. Sed praeter hunc librum etiam codicem T adhibuit. Titulos enim V exhibet hosce: Ἀρριανοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν πρώτη, δευτέρα et sic deinceps usque ad ἐβδόμη, et τοῦ αὐτοῦ Ἀρριανοῦ ὁγδόη, ἡ Ἰνδική,

miram similitudinem exhibentes cum T, in quo solo familiarum primae et secundae vocem *ἱστορικῶν* iis intrusam esse vidimus p. XXI sq. Tum sicut T Indicæ subiungit enarrationem exsequiarum Alexandri e Diodoro haustam et Manuelis Philae carmen laudatorium, quae ambo nullus familiarum primae et sec. praeter T exhibet.¹⁾ Denique lectiones, quas T diversas a ceteris praebere p. XXII dixi et quarum nonnullas attuli, tantum non omnes in V occurrunt.

V igitur nobis instar editionis est ab homine nescio quo Graece non indocto duorum minime codicum ope paratae. Eius aetatem satis angustis terminis definire possumus. V saeculi XIV incipientis vel medii videtur, et utique ante annum 1377 eum exaratum esse certum est, quo anno codicem Z ex eo descriptum esse infra videbimus, et cum Philae carmen, de cuius aetate vide p. XIX adn. 2, exhibeat, editor noster saeculo XIV incipiente antiquior fuisse non potest. Neque vero miramur, ea aetate, qua Maximus Planudes, Moschopulus, Thomas Magister, Demetrius Triclinius florerent, philologorum aliquem Arrianum ut ederet sibi elegisse et negotio ita functum esse ut supra vidimus. Quis fuerit, adhuc ignoratur. Fortasse V eius autographum est.

Ceteri codices, quos cum V, e quo eos derivatos esse infra videbimus, tertiae familiae nomine complector, sunt hi:

Z. Cod. Monacensis gr. 451, olim Augustanus 87, pap., in 4., f. 275, anno 1370 Misithrae a Manuele Tzycandyle nitidissime exaratus, vide subscr. f. 275^v:
 ἡ παροῦσα βιβλος ἐγράφη ἐν τῷ μυζιθρᾷ διὰ χειρὸς

¹⁾ Unde narratio exsequiarum Alexandri in T sine auctoris nomine tradita, cf. p. XIX, sumpta esset, noster intellexit eique titulum praescripsit *διοδώρον ταφᾷ ἀλεξάνδρου*; etiam Philae carminis titulum, quem vide p. XIX, sic ampliavit: *τοῦ Φιλῆ κυρίου Μανουῆλ τοῦ Ἐφεσίου στίχοι εἰς τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον*.

μανουήλ τοῦ τζυκανδύλη κατὰ μῆνα μάρτιον τῆς ὁγδόης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ὁγδόου ἔτους. Continet Anabasin, Indicam, exsequias Alexandri. F. 1 novicium est; pars antiqua incipit f. 2 in vocibus καὶ πλεονα ἔτι τῶν Φιλίππῳ δοθέντων, I 1, 3.

Bonaventura Vulcanius, postquam editionem Stephanianam anni 1575 curavit, anno 1576 hoc libro usus est, vide praeter antiquum catalogum Augustanum¹⁾ adnotationem folio ultimo sub subscriptione adiectam: *Hunc codicem B. V. cum suo contulit et quam plurimis locis emendavit Basileae 1576*, et alteram in involucro ascriptam: *accepi hunc cod. 18 Julii 1576 Basileae et collatum remisi 29 Decemb. eiusdem anni*. In marginibus multa ascripsit bona alia, alia falsa, quibus lectiones editionis Stephanianae codici intrusit. Varias lectiones ex Z sumptas in marg. exemplaris Stephanianae adiecit, quod forte fortuna in Bibliotheca Laurentiana servatum Iacobus Gronovius invenit, qui eas exscriptas in editione sua anni 1704 publici iuris fecit, unde in posteriores editiones transierunt.²⁾ Codicem passim inspexi, ut a iusta collatione non multum absit, aestate anni 1901.

a) Cod. Parisinus gr. 456, papyr., in 4, f. 250, anni 1426, vide subscriptionem f. 247^r: ἐν ἔτει 582' λ' δ' ἰνδικτ. δ'. Continet Origenis Philocaliam; Arriani Anab. et Ind., f. 98^r—246^r; exsequias Alexandri, f. 246^r

¹⁾ Catalogus Graecorum codicum qui sunt in bibliotheca Reip. Augustanae Vindelicae, anno MDXCV, p. 45, cod. LXXXVII: *codice hoc usus est B. Vulcanius Anno 1576*.

²⁾ Cf. Gronovius in Praefatione: (incidi) „in ipsum volumen, quo postea Bonaventura fuit usus... Vir ille doctissimus nactus exemplar huius historiae Augustanum, quod incipiebat ab verbis καὶ πλεονα ἔτι τῶν Φιλίππῳ δοθέντων, universum magno cum studio perspexit et varias lectiones in ora annotavit, quibus etiam idcirco me usum fuisse videbis.“ Vulcanii liber frustra a me Florentiae quaesitus hodie videtur perisse.

—247^v; Bessarionis versus in mortem Theodoraе Palaeologinae, excerpta duo de Pompeii triumpho. Inspeci aestate anni 1903.

b) Cod. Ottobonianus gr. 67, papyr., in 4., f. 333, saec. XV medii. Praeter alia nonnulla eadem continet f. 13—205^v ac a, eodem ordine disposita, nisi quod Bessarionis versus et excerpta de Pompeio invertit. Philocaliam Petrus Buas anno 1435—1436 exaravit, cf. subscr. sub fine Philocaliae f. 92^v: ἐγγώνει τὸ παρὸν πυκτίδιον διὰ συνδρομῆς τοῦ σεβαστοῦ καὶ πανσεβάστου λογιωτάτου, ἀγανόφρων (sic) καὶ γλαφυροτάτου, περιποθήτου εξαδέλφου τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν ἀνθέντου καὶ βασιλέως· ἡμετέρου δὲ ἀνθέντου καὶ εὐεργέτου κυρίου Γεωργίου Παλαιολόγου τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ πόνημα ἐμοῦ Πέτρου τοῦ Μποῦα ἐπὶ ἔτους 522 μδ' ἰνδ. ιδ', cetera manus altera eiusdem aetatis exscripsit. Inspeci aestate anni 1902.¹⁾

c) Cod. Lugdunensis Perizonianus F 6, pap., in 4., f. 298, saec. XV, olim Iani Parrhasii, vide adnotationem f. 294^v: *Antonii Scripandi ex Jani Parrhasii testamento*. Praeter alia multa continet Anab., Ind., exsequiarum Alexandri partem priorem, nempe Diodori libri XVIII 1, §§ 5 priores, f. 174^r—294^v medium. Subscriptionem exhibet f. 294^v bis scriptam: ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον κατὰ μῆνα δεκέμβριον εἰς τὰς κς' ἰνδ. ιγ'. δόξα σοι ὁ θεὸς ἡμῶν δόξα σοι. Codicem inspecsi autumno anni 1903.²⁾

¹⁾ b ex a descriptum esse verisimile est. III 13, 3 b solus praebet οἱ τε σκῶθαι ἐμβάλλουσι καὶ ἐγκλίνουσιν οἱ βάρβαροι, mediis omissis. a hic communem familiae tertiae lectionem exhibet ita scriptam:

..... οἱ τε σκῶθαι καὶ ἰπ-
πεῖς καὶ τῶν Βακτριῶν οἱ ξυντεταγμένοι τοῖς σκῶταις ἐμβά-
λλουσι κ.τ.λ.

Vides, quam facile voces in b omissae scribam codicem a ante oculos habentem fugere potuerint.

²⁾ Prolixè eum descripsit S. Lederer, *Eine neue Handschrift von Arrians Anabasis*, *Progr. des Neustädt. Staats-Ober-Gymnasiums, Prag*, 1885.

d) Cod. Parisinus gr. 1684, pap., in 4, f. 141, medio saec. XV a Nicolao Vestiarita, qui anno 1449 codicem I exaravit, cf. p. XVI, scriptus, vide f. 139^v fere eandem mendosam subscr., quam in I f. 389^v adiecit: δόξα σοι, ὁ θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι· εἰ μὲν χειρὶ γράψασα σύπεται τάφῳ, εἰ δὲ γραφημένοι εἰς χρόνους ἀπεράντους· ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ νικολάου βεστιαρήτου καὶ γραμματικοῦ μωραίου. Olim fuit Antonii Eparchi, cf. adnotatio f. 1: κτῆμα ἀντωνίου τοῦ ἐπάρχου. ὃ δέδωκε τῷ ἐπιφανεστάτῳ φραγκίσκῳ τῷ κραταιῷ βασιλεῖ κελτῶν εἰς εὐχαριστίας σημεῖον. Continet Anab., Ind., f. 1—139^v; exsequiarum Alexandri partem priorem, quae desinit f. 140^r med.; lexicon breve sine titulo. Inspexi aestate anni 1903.

e) Cod. Monacensis gr. 521, pap., in 8, f. 263, saec. XVI. Folio 1 ascriptum est: *liber domini Squimani Car. lis S. Laur.*, in involucro: *Liber mei benedicti Cornelii quem emi meis pecuniis*. Praeter alia nonnulla eadem continet ac d, f. 3^r—243^v. Inspexi aestate anni 1901.

Ceteri codices exsequias Alexandri non praebent.

f) Cod. Parisinus gr. 1407, pap., in 4, f. 215, saec. XV medii. Continet praeter alia Anab. et Ind., f. 11^v—202^r. Arrianea anno 1438 scripta sunt, cf. subscr. f. 202^r: δόξα σοι ὁ θεὸς δόξα σοι· ἐπληρώθη ἡ τοιαύτη δέλτος ἐν μηνὶ ἀγούστῳ ἰνδ. α' τοῦ 580^{μς} ἔτους. Inspexi aestate anni 1903.

g) Cod. Ambrosianus gr. A 80 sup., pap., in 4., saec. XV exeuntis. Continet Anab. et Ind., f. 1—229^r, et alia multa. De eo breviter egit Bolla l. l.; meo rogatu v. d. M. A. Schepers eum aliquot locis inspexit.

h) Cod. Laurentianus gr. plut. LXX 30, pap., in 8, f. 229, saec. XV exeuntis, de quo vide p. XXX adn. 1. Continet Anab. et Ind. Inspexi aestate anni 1902.

Reliqui duo Anabasin tantum exhibent.

i) Cod. Neapolitanus gr. III B 20, pap., in 8,

f. 227, saec. XV exeuntis, olim Iani Parrhasii, cf. adn. f. 227^v: *Antonii Seripandi ex Jani Parrhasii testamento*. Inspexi aestate anni 1902.

j) Cod. Bibliothecae Angelicae gr. 119, papyr., in 4., f. 208, saec. XVI. Quinio 7, qui *-πίδα ἐγγίνετο* usque ad *Αὐτοφραδάτη μὲν δὴ*, III 13, 1—20, 7, continuit, periit. Inspexi aestate anni 1902.

Undecim, quos enumeravi, codices Anabasin in 7 libros dispositam exhibentes eosdem titulos et easdem lectiones praebent ac V, sed bonitate multum inter se differunt. Quo quis recentior, eo peior est. Cum e. g. Z satis fideliter verba codicis V expresserit, c et e lacunulis et vitiis omnigenus inquinati sunt.¹⁾

Ex V eos fluxisse sic statui. Anab. I 23, 8 e verbis *"Αδα δὲ "Αλινδα μόνον κατεῖχε....καὶ ἐσβαλόντι 'Αλέξανδρῳ ἐς Καρίαν ἀπήντα, τὰ τε "Αλινδα ἐνδιδοῦσα καὶ παιδὰ οἱ τιθεμένη 'Αλέξανδρον. καὶ 'Αλέξανδρος τὰ τε "Αλινδα αὐτῇ ἐπέτρεψε κ.τ.λ.* praeter V ceteri tertiae familiae codices omnes verba *τὰ τε "Αλινδα ἐνδιδοῦσα καὶ παιδὰ οἱ τιθεμένη 'Αλέξανδρον καὶ 'Αλέξανδρος* omittunt. Igitur v. d. M. A. Schepers tunc Mediolani degentem per litteras rogavi, ut investigaret, an fortasse haec verba in V ita exarata essent, ut voces in ceteris omissae facile librarium codicem V describentem fugere possent. Qui cum respondisset eum locum in V in hunc modum exaratum esse:

¹⁾ Solus h a ceteris discrepare videbatur, cum Anabasin in sex tantum libros distributam habeat, sed in eo duae partes distinguantur oportet. Priorem, quae desinit in vocibus *καὶ ἐπὶ τῷ ἐν μαλοῖς ἔργῳ*, VI 18, 2, f. 1—166, saeculo XV scriptam familiae tertiae attribuendam esse e titulis et lectionibus apparet. Reliqua pars, quae Anabaseos finem et Indicam continet, in alterius generis charta manu paulo recentiore exarata est, eamque e codice aliquo Σ¹ vel Σ² descriptam esse, e variis lectionibus colligas. Cum vero libri VI et VII continentur, patet scribam huius partis exemplari familiae secundae usum esse. Veri simile est, h olim integrum, sicut O, de quo p. XVII egi, parte posteriore casu perdita, suppletum esse e cod. aliquo Σ².

ἀπὸ τῶν τὰ τε ἄλινδα ἐνδοξούσα καὶ πατὴρά οἱ τιθεμένην ἀλέξανδρον καὶ ἀλέξανδρον· τὰ τε ἄλινδα αὐτῇ κ. τ. λ.,

— id est ita, ut vocabula τὰ τε ἄλινδα in utroque versu prorsus eundem locum occuparent — nullus dubitavi, quin undecim, quos dixi codices, ex V essent derivati.

C. De codice Laurentiano IX 32

κ) Cod. Laurentianus gr. plut. IX 32, papyr., in 4., f. 310, saec. XV. Continet praeter alia Arriani Anab. et Ind., f. 18^r—170^v. Passim inspexi et initium Anabaseos et Indicae finem in eo contuli aestate anni 1902.

Eum qui protulit primus Iacobus Gronovius gaudic exsultabat, cum lacunas, quibus abundabat Arrianus ad id tempus ex codicibus secundae tantum classis notus, iam ex eo, etiam ceteroquin multo minus mendoso, suppleri videret. Etiam qui Gronovium secuti sunt editores, Laurentianum, qui Optimus dici solebat, iure suo permagni fecerunt et fere ad eius fidem Schmiederus nostrum edidit. Parisino a Dübnero prolato iam duos codices viri docti cognitis habebant lacunis immunes haerebantque, uter utri praestaret. Quae lis, archetypo Vindobonensi reperto, dirempta est: patet enim BC ceterosque ex A nondum corrupto fluxisse, contra **κ** ex eo descriptum esse, postquam manus recentior eum mulcaverit. Fere semper enim **κ** cum A² facit, etiam ubi acrius oculos intendens genuinam lectionem sub mutatione dispicias, et voces, quae diligentiam manus reffectricis in exarandis partibus noviciis fugerunt, **κ** quoque omittit omnes. Exempla aliquot apponam, in quibus ceteri, quotquot inspexi, lectiones codicis A nondum corrupti exhibent.¹⁾

¹⁾ Consensum codicum classis secundae siglo **Σ** indicavi.

II 10, 1 i. f. εὐθύς A, ὥς A²k

II 10, 2 ὀνομαστὶ καὶ A, ὀνομαστούς (sic) A², ὀνομαστούς k

II 12, 2 σιμίου A, σιαμίου (quod δαμίου facile legas) A², δαμίου k

II 14, 5 ἦς A, ἦν A²k

IV 2, 4 οὕτως A, οὔτοι A², οὔτοι k

IV 6, 7 τεμπων (sic) A, ἐμπῶν A²k

IV 23, 3 τούτων A, τοῦς A², τοὺς k

VII 9, 2 πρόβατα ὀλίγα A, πρόβατα βατα (quod κατα facile legas) ὀλίγα A², πρόβατα κατὰ ὀλίγα k

VII 10, 2 ἦ A, om. A²k

Ind. 2, 1 πρὸς ἔω A, ὠρέω (sic) A², ὠρέω k

Ind. 14, 5 κυμβάλοιν A, καὶ ἄλοιν A², καὶ ἄλλοιν k.

In exemplis, quae nunc dabo, scriptura prior in A prorsus deleta est, quam tamen suppeditant BC ceterique, ubi non lacuna laborent.

II 11, 6 ἔλαβε BCΣ, ἀπολιπὼν A²k

III 8, 5 ἐτετάχατο BCΣ, ἐτετάχατον A²k

III 11, 9 ξυλλογὴν BCΣ, ξυλλογὸν A²k

III 13. 3 τρέπουσιν BC, ἐκλίπουσιν nunc A, cuius vocis litteras πουσιν manus prior, litteras ἐκλί A² exaravit; ἐκλίπουσιν etiam k. De ceterorum lectione cf. p. XXIV.

III 16, 1 ξὺν αὐτῷ οἷ τε Βάκτριοι ἱππεῖς, ὥς τότε ἐν τῇ μάχῃ ξυνετάχθησαν, ἔφηνον BC; pro ἱππεῖς ὥς τότε A nunc exhibet ἐπανεληλυθότα τε, quorum litteras τε A, cetera A² exaravit; ἐπανεληλυθότι τε k. Ceteri omnes hanc sententiam omittunt.

VII 15, 1 ἔνθα δὴ ἐξέτασιν ποιεῖται BCΣ, ἐξέτασθησαν (sic) nunc A (ἐξέτασ A, θησαν A²), ἐξετάσθησαν k.

Ind. 35, 1 ἐθειλήσαντες BCΣ, ἐξωλήσαντες A², ἐξωλήσαντες k.

Folio 132, quod totum A² exarasse p. VII sq. dixi, verba

ἀπὸ ταύτης ad μὲν ἐς, VII 21, 3, in BCΣ servata, omissa sunt. quae etiam in **k** desunt.¹⁾

Est etiam, ubi scriba codicis **k** lectiones, quas A² praebet, male se habere intellexerit easque coniecturis sanare conatus sit.

III 12, 1 κυκλουμένους... πρὸς τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος BCΣ, πρὸς om. A², ὑπὸ exhibet **k**.

III 18, 12 σὺν νῶ BCΣ, σὺν α (sic) A², σὺν δίκη **k**.

IV 5, 1 παρὰ τοῦ Σκυθῶν βασιλέως ἀφικνοῦνται παρ' Ἀλέξανδρον πρέσβεις BC; A nunc praebet παρὰ τοῦ Σκυθῶν καὶ παρὰ τῶν βασιλέως Ἀλέξανδρον πρέσβεις (sic), quorum quae diducte exprimenda curavi A², cetera A exaravit; **k** sic re finxit: παρὰ τῶν Σκυθῶν καὶ παρὰ τοῦ αὐτῶν βασιλέως παρ' Ἀλέξανδρον πρέσβεις. De ceterorum lectione cf. p. XXIV.

V 12, 4 τῶν σκοπῶν τῶν ἐκ Πύργου καθεστηκότων BCΣ, ἐκ Πύργου A², παρὰ τοῦ Πύργου **k**.

VII 13, 1 ὑποπτήξαντα BCΣ, ὑπτήξαντα A², ὑπείξαντα **k**.

VII 14, 6 ἐπὶ Βαβυλῶνος ἤλαυνεν BCΣ, ἤλαυνεν om. A², ἦει **k**.

VII 20, 2 ἐκ δὲ τῶν θάμνων BCΣ, τὸν θάμινων (sic) nunc A, (τὸν θάμι A², μνων A), τῶν θαμνίσκων **k**.

Ind. 40, 4 ἵπποις τε A, ποῖς τε A², βοῦς τε **k**.

Patet iam, opinor, **k** ex A correcto descriptum esse igiturque eius lectiones, quarum haud paucae in editiones irrepserunt, si genuinam codicis A scripturam restituere velis, minime in censum venire. Cum vero **k** exordium Anabaseos et Indicae finem exhibeat, verisimile est, manum alteram A correxisse, antequam foliis primo et ultimo mutilaretur. In iis partibus igitur **k** lectiones codicis A retractati nobis repraesentat.

¹⁾ Praeterea A² et **k** hasce voces omittunt in BCΣ servatas: ἰππεῖς III 12, 3; πρὶν III 18, 6; ὥς III 20, 1; ἐδόκει III 26, 4; αὐτοὶ III 27, 5; περὶ IV 5, 6; ταύτην VII 18, 3; τε ἡ VII 21, 5.

D. De codicibus e catalogis tantum mihi cognitis

Praeter 34 Arriani codices, quos iam absolvimus, alii 4 exstant, quos e catalogis tantum cognitos habeo.

Oxonienses tres:

Bodleianus miscellan. 103, de quo cf. Coxe, *Catal. codd. mss. Bibl. Bodleianae* I 6, p. 679, chart., in 4, f. 196, saec. XV. Continet Anabasin in 6 libros distributam et Indicam hoc titulo ornatam: Ἀρριανοῦ περὶ τῶν Ἰνδικῶν ἱστοριῶν ἐβδόμη. Codicibus Σ² igitur attribuendus videtur et ex Indicæ titulo, qualem solus T praebet, conicias ex hoc codice eum fluxisse.

Baroccianus 82, de quo cf. Coxe I 1, p. 142, chart., in 4 min., f. 261, saec. XV. Praeter alia Anabasin continet usque ad ὑπὲρ τῆς πρὸς Ἰσσοῦ γενομένης μάχης, III 8, 7 i. f. E scriptura Arriani nominis in titulo libri I, Ἀρριανοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως πρώτη, suspiceris eum cum tribus codicibus consulto mulcatis, nempe IJK, facere, cum in iis tantum forma Ἀρριανός occurrat, cf. p. XVII.

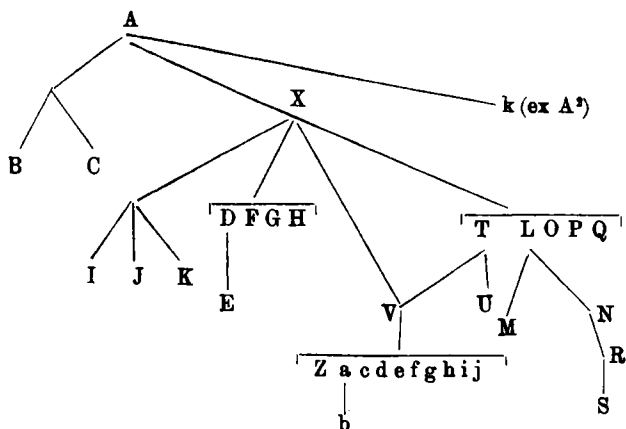
Baroccianus 137, de quo cf. Coxe I 1, p. 238, chart., in 4, f. 317, saec. XIV. Continet Plutarchi vitas aliquot et Anab. libros 4 priores valde mutilatos.

Matritensis LXXIII, de quo cf. Iriarte, *R. Bibl. Matrit. codd. gr. mss.* I, p. 266, chart., in 4, f. 219, saec. XIV iam devexi, olim Constantini Lascaris, qui subscriptionem adiecit: Κωνσταντίνου Λασκάρως τοῦ βυζαντίου κτῆμα· ἐν νεαπόλει ὠνηθέν. Praeter alia multa continet Anabasin in 6 libros distributam et Indicam. Codicibus Σ² igitur attribuendus videtur.

Quos codices, si explorati essent, non multum nostro profuturos fuisse, libenter mecum credas.

E. De stemmate codicum et quae cuique fides habenda sit

Ex iis, quae de codicibus apographis eorumque inter se affinitate disputavi, apparet, nos hoc stemma disponere posse:

Iam videamus, quid tota hac investigatione, quam ingressi sumus, ut archetypi lectiones deperditas recuperaremus, lucrati simus. Efficiendum erat, quibus potissimum codicibus fides habenda esset, ubi A deficeret. Patet, familiam tertiam et *k*, itemque MNRSU, ex aliis adhuc superstilibus derivatos, nos prorsus abicere posse, BC ceterosque familiarum primae et sec. solos in censum venire. Sed e familia prima. libros IJK utpote consulto mulcatos, e secunda T, quem coniecturis nonnullis ornatum esse vidimus p. XXII, me neglexisse non mireris. Ubicunque lectio prior in A deleta est, B consulendus erat, cum C paucis tantum locis inspicere licuisset. E classe secunda, cum codicis D lectiones non ita multae mihi subministratae essent, L selegi, quem huius classis familiae secundae antiquissimum eundemque in universum optimum etiam primae familiae codicibus FGH plerumque praestare vidissem; etiam hunc igitur adii, ubicunque A nos deficit. Ut iis locis, ubi lectiones codicis A adhuc superessent, cognossem, B an L melius eas servasset, itaque disceptarem, uter utri praeferendus esset, ubi A deficeret —, librum III in utroque paene totum contuli, quo facto vidi, L lacunosum quidem aliquot

tamen locis fidelius archetypi verba tradere quam B, in paucis B meliorem esse. His codicibus A² multo deterior est et saepissime lectionem prorsus absurdam praebet, ubi ceteri inter se consentientes bonam exhibent, neque tamen omnino est contemnendus, cum codices apographi non ipsi ex archetypo descripti sint, corrector ipsum A ante oculos habuerit.

Ut igitur lectiones archetypi deperditas restituerem, semper A²BL adii, saepe e ceteris familiarum primae et secundae unum pluresve adhibui, praesertim FGH, et elegi, quid cuique loco maxime convenire videretur.

CAPUT III

DE CETERIS SUBSIDIIS CRITICIS

Praeter A eiusque apographos partes maiores minoresve operis Arrianei alii libri servaverunt, digni, cum ex A minime pendeant, qui accuratissime excutiantur et adhibeantur, nempe

- A. Anonymus de obsidione toleranda.
- B. Excerpta de sententiis, de legatis, poliorcetica.¹⁾
- C. Grammatici et lexicographi.

A. De Anonymo de obsidione toleranda.

Incerti auctoris Byzantini libellus de obsidione toleranda in fine mutilus, cui in libris manuscriptis pro titulo praescriptum est: ὅπως χρῆ τὸν τῆς πολιορκου-

¹⁾ Etiam titulus περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, cuius reliquiae servatae sunt in cod. Peiresciano, nunc Turonensi C 980, excerpta Arrianea exhibebat, sed ea pars codicis, qua continebantur, periit, cf. Th. Büttner-Wobst, *Der cod. Peirescianus*, Ber. d. K. Sächs. Gesellsch. d. Wissensch. 1893, p. 312.

μένης πόλεως στρατηγὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀντιτάττεσθαι καὶ οἷσις ἐπιτηδεύμασι ταύτην ἀποκρούεσθαι, adhuc semel in lucem editus in editione *Veterum Mathematicorum Graccorum*, Parisiis anno 1693, a Thévenot recentissimorum codicum Parisinorum subsidio curata, nonnulla excerpta exhibet ex Arriano, Flavio Iosepho, Polybio. Ex Arriano quattuor narrationes in initio paulum mutatae haustae sunt, quae agunt de expugnationibus

Tyri, Anab. II 18, 2—23, 6.

Gazae, II 25, 4—27, 7.

rupis a Sogdianis occupatae, IV 18, 4—19, 4.

rupis a Chorienne occupatae, IV 21, 2 sqq.

In media hac narratione libellus desinit in verbis δεόμενος Ὁξυάρτην οἱ ἀναπέμψαι, 21, 7.

Servatus est in codicibus mss., qui corpus quoddam scriptorum militarium, cum strategicorum, tum poliorceticorum saeculo X exeunte vel paulo post compositum nobis tradiderunt.

α. Cod. Barberinus II 97, olim 143, nunc in Bibliotheca Vaticana asservatus, membran., in f. f. 240, saeculi XI. Barberinum et Parisinum Gr. 2442 partes esse unius codicis postea in duos divulsi, ut nunc alter exhibeat, quae in altero desint, vidit K. K. Müller, *Ein Griechisches Fragment über Kriegswesen*, in *Festschrift für Urlichs*, p. 109. Utriusque codicis descriptionem dedit C. Graux, *Revue de Philologie N. S.* IV 1880, p. 89 sqq. Anonymus incipit f. 90^v l. 22, desinit f. 106^r l. 11 in media, ut dixi, descriptione rupis Chorienis ab Alexandro captae. Cetera pars paginae vacua relicta est; vides igitur librarium intellexisse, libellum, quem describeret, mutilum esse. Nullus alius codex plura nobis servavit. Anonymum in eo contuli aestate anni 1902.

β. Cod. Vaticanus Gr. 1164, membran., in f. f. 261, saec. XI. Descriptionem, quam dederat Wescher, *Poliorcétique des Grecs*, p. XXV, correxit K. K. Müller apud Graux l. l. p. 90 adn. 2, ubi videas eum, cum adhuc

integer esset, prorsus eadem continuisse, quae Barberinus et Parisinus coniuncti exhiberent.

Libelli anonymi iam in α mutili codex β partem priorem tantum exhibet, quae incipit f. 176^v l. 21, desinit f. 188^v linea ultima in verbis ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος, in media narratione obsidionis Tyri, Anab. II 22, 3. E numeris in primo cuiusque quaternionis folio ascriptis patet post f. 188, quaternionis 29 ultimum, quinque quaterniones, nempe 30—34, desiderari, quorum iactura etiam libelli pars posterior periit. Omnes igitur codices, qui eum usque ad verba ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος exhibent, nempe Vatic. Gr. 220, Paris. Gr. 2435, 2445, Vossianus Gr. 70, e B fluxerunt.

Anonymum in β contuli aestate anni 1902.

α et β gemellos esse ex eodem libro descriptos, ita ut pagina fere paginae, versus versui respondeat, rectissime exposuit R. Schöne in editione *Philonis mechanicae Syntaxis librorum quarti et quinti*, 1893, Praef. p. VI. Sed quamvis in universum mire conspirent, Vaticanus Barberino praeferendus est, cum non raro ille veram lectionem servaverit, hic paulo incuriosius scriptus sit.

γ . Cod. Escorialensis Y. III. 11, membran., in 4to, saec. XII, de quo cf. Miller, *Catalogue des mss. grecs de la Bibliothèque de l'Escurial*, p. 230 sq. Anonymi eandem partem exhibet atque α .

Praeterea multi codices, qui idem scriptorum militarium corpus continent, exstant litterarum renascentium tempore exarati. Quos ex Escorialensi fluxisse probavit C. Graux, *Revue de Philol. N. S.* III, 1879, p. 100 sqq. Hunc vero librum ex ipso β descriptum esse R. Schöne l. l. Praef. p. VI sqq. Erixi Bethii testimoniis usus extra dubium posuit. Quam codicum inter se affinitatem in aliis eorum scriptis a Graux et Schöne probatam etiam in nostro libello obtinere pro certo est. Cum γ Anonymi eandem partem servaverit atque α , patet eum e β nondum mutilato descriptum esse et hunc adhuc integrum Anonymi non plura exhibuisse, quam nunc α praebeat, quod in

tanta utriusque similitudine iam per se veri simillimum erat.

Tjallingus Halbertsma, professor olim Groninganus, qui anno 1856 iter in Hispaniam suscepit, et codicem Matritensem O 42, e γ descriptum, et ipsum γ contulit cum editione Veterum Mathematicorum, cf. Tjallingi Halbertsmae Adversaria critica, ed. H. van Herwerden, p. XXXIII. Quae collationes nunc asservantur in Universitatis Groninganae Bibliothecae cod. 198. In posteriore igitur Anonymi parte in β nunc perdita pro eo lectiones codicis Escorialensis ex Halbertsmae schedis petitas in adnotatione critica commemorabo.

B. De excerptis

α . De excerptis Arrianeis in titulo $\pi\epsilon\rho\iota\ \gamma\nu\omega\mu\omega\nu$.

De cod. rescripto Vaticano gr. 73 (*il. carbonaccio*), qui tituli de sententiis reliquias continet, in hac editione δ , ultimus egit U. Ph. Boissevain in ed. Cassii Dionis Vol. I, p. XVI sqq. Mox adire poteris editionem, quam excerptorum ille parat.

Excerpta Arrianea 18 exhibentur p. 215, 216; 209, 210; 131, 132; 273, 274, quaternionis 4 foliis mediis.¹⁾ Primum sumptum ex Anab. I 4, 8 incipit in sententia in codd. Arrianeis perdita, ultimum ex VII 1 haustum desinit in vocibus $\psi\sigma\tau\epsilon\rho\nu\ \acute{\alpha}\rho\omicron\theta\alpha\nu\acute{\omega}\nu\ \tau\omicron\sigma\omicron\upsilon\tau\omicron$ (sic), § 6 i. f. Fragmentum, quod nunc primum est, etiam in codice integro ordinem duxisse verisimile est; post fr. 17 perpauca ex Anabasi desumpta perisse videntur. Fragmenta Arrianea ipse contuli aestate anni 1902.

¹⁾ Foliorum paria sic se excipiebant:

$\alpha\alpha'$ $\beta\beta'$ 215sq. 209sq. 131sq. 273sq. $\gamma\gamma'$ $\delta\delta'$

β. De excerptis Arrianeis in titulo περι
πρεσβέων

In Excerptis de legationibus nuper a C. De Boor editis 11 Arrianeæ insunt, nempe unum inter excerpta de legationibus Romanorum ad gentes, p. 89 sq. ed. De Boor, decem inter excerpta de legationibus gentium ad Romanos, p. 513—516.

De horum excerptorum codicibus, qui ex antiquissimo libro Escorialensi anno 1671 combusto omnes derivati sunt, egit De Boor in *Sitzungsberichte der Berliner Akademie* 1899, p. 932 sqq.; 1902, p. 146 sqq., et in Praefatione editionis p. VIII sqq. Eorum consensum per ε notabo. In excerptis Arrianeis de legationibus gentium in censum veniunt tantum codices:

Ambrosianus N 135 sup., A apud de Boor, in mea editione ζ.

Neapolitanus III B 15, N apud de Boor, in mea editione η.

γ. De excerptis poliorceticis

Cod. Parisinus Supplem. gr. 607, membran., in 4, f. 129, miscellan., saec. X—XVI, a Minoïde Mina e montis Athoi coenobio allatus, in hac editione θ, cuius amplam descriptionem vide apud Wescher, *Poliorkétique des Grecs*, p. XV sqq., inter ceteram farraginem excerpta aliquot poliorcetica exhibet, quae saec. XI exarata videntur. Duo fragmenta Arrianea multis sane omissis vel in brevius contractis praebet, nempe narrationes obsidionum Tyri et Gazae: ἐκ τῶν Ἀριανοῦ (sic) Τύρου ἄλωσις, f. 94^v—97^r, Anab. II 15, 6—23, 4; ἐκ τῶν Ἀριανοῦ Γαζέων πολιορκία, f. 97^r—98^r, Anab. II 25, 4—27, 7, quae cum ceteris edidit Wescher l. l. p. 307—320, ipse denuo contuli aestate anni 1903.

C. De locis a grammaticis et lexicographis
laudatis

Suidas ex Anabasi 25 locos laudat, ex Indica 11, paucis mutatis in universum accurate auctoris verba referentes. In Suidae codicibus optimis A = Parisin. 2625 et 2626, in hac editione *ι*, et W = Vatic. 1296, *κ* in hac editione, de quo cf. Krascheninnikov in Praef. Procopii p. LI, Arrianea denuo contuli. Ubi nihil addidi, scias e Suida laudata cum *ι* conspirare; paucis locis etiam Vaticani in universum Parisino multo deterioris lectiones commemoravi.

Eustathius in Commentariis ad Dionysium Periegetam ex Anabasi 25 locos affert, ex Indica nullum. In universum magis sententiam rettulit quam auctoris verba diligenter servavit. Arrianea deprompsi ex editione Bernhardyana.¹⁾

Lexicon *περὶ συντάξεως* e cod. Coisliniano 345 editum in Bekkeri Anecdotis I, p. 119 sqq. 14 locos ex Anabasi sumptos servavit,²⁾ unum citat Stephanus Byzantinus. Praeterea Photius Biblioth. 91 Anabasin more solito in breve contraxit.

Anonymo, Excerptis, grammaticis codex Vindobonensis in universum praestat; nonnullis tamen locis veram lectionem servaverunt in A corruptam.

¹⁾ Eust. ad. Dionys. 976 de voce *Τίγρης*: ἄλλοι δὲ καὶ τὴν ἀρχον-
σαν μετὰ τοῦ Π προφέρουσι, καὶ εὔρηται τοιαύτη γραφὴ παρὰ τε
τῷ Ἰουλιανῷ καὶ παρὰ τῷ Ἀρριανῷ δὲ ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου
πολλὰ γὰρ τῶν παλαιῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν οὕτω· τῶν ποταμῶν
τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Πίγρητος . . . ὁ Πίγρης πολὺ τι
ταπεινότερός ἐστιν Εὐφράτου, Anab. VII 7, 3. Quam scripturam
ubique etiam A praebebat.

²⁾ Adnotationem criticam vide III p. 1077 sqq.

CAPUT IV

DE VETERIBUS EDITIONIBUS ET DE RATIONE HUIUS
EDITIONIS

Veteres editiones breviter recensebimus, ut videamus, ad quorum codicum fidem Arrianus hucusque editus sit.¹⁾

Multo ante primam editionem Graecam Anabasis et Indica Latine reddita erant. Verterunt eas Petrus Paulus Vergerius in usum Sigismundi Imperatoris (1410—1437), quae interpretatio periit, et qui hanc utpote nimis vulgarem et planam et Sigismundi exiguae Latinitatis notitiae accommodatam corrigere voluit Bartholomaeus Facius, in usum Alphonsi Magni, Aragonum et Siciliae regis († 1458).²⁾ Facii versio primum typis mandata est opera et impensa Hieronymi de Soncino, Pisauri 1508, et saeculo XVI aliquoties repetita est, e. g. in Arriani editione Basileensi, de qua vide infra. Asperam eius censuram multis negligentiae et ignorantiae exemplis prolatis iure egit Vulcanius in Praefatione editionis Stephanianae. Apparet Facium codicem aliquem lacunosum classis secundae in manibus habuisse. Ad auctoris verba restituenda nihil ex eo lucramur.

De versione, quam curavit Carolus Valgulus, qui anno circiter 1450 Brixiae natus est, nihil compertum habeo. De eo cf. B. Keil, *Verh. d. 47. Versamml. Deutscher Philologen u. Schulmänner in Halle a. d. S.* 1903, p. 34 sq.

1. Ed. princeps anni 1535: 'Αρριανοῦ περὶ Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως, in 8 min.; pag. ult.: *Venetius in aedibus Bartholomaei Zanetti Casterzagensis, aere vero,*

¹⁾ Editiones, quae Indicam sine Anabasi exhibent, nunc non attingam.

²⁾ „ut illa prior editio Germanis incultioribus relinqueretur, haec nostratum politiorum esset“, Facius in Praefatione. De Vergerio et Facio Arriani interpretibus vide Voigt, *Wiederbelebung des class. Altertums* II p. 176 sq., 273 sq.; Doucet, *Quid Xenophonti debuerit Flavius Arrianus*, *Thes. Paris.* 1882, p. 79 sq.

et diligentia Joannis Francisci Trincaveli. Anno a partu virginis MDXXXV. Mense Septembri. Anabasin praecedit Ioannis Baptistae Egnatii epistola ad Andream Franciscum magnum Veneti senatus cancellarium.

Trincavelius duos libros adhibuit, secundae familiae unum, alterum tertiae, ita, ut plurimum illi obtemperaret, aut uno codice usus est, familiae secundae, qui ex exemplari tertiae paucis locis correctus erat. Libros VI et VII enim continuat Indica libri VII titulo instructa, et in universum vitiosas lectiones nondum mutatas familiarum primae et sec. exhibet, titulos tamen habet *Ἀρριανοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν βιβλίον πρῶτον* et sic deinceps, voce *ἱστοριῶν* intrusa, et paucis locis lectiones praebet fam. tertiae proprias.¹⁾

2. Ed. Basileensis una cum Facii interpretatione anno 1539 ex officina Roberti Winter prodit in 8 min.: *Ἀρριανοῦ περὶ Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως ἱστοριῶν βιβλία ὀκτώ. Pag. ult.: ἐτυπώθη ἐν Βασιλείᾳ, ἀναλώμασι Ῥοβέρτου τοῦ Χειμερινοῦ ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐννάτῳ, μουνυχιῶνος μηνός.* Ex epistola Nicolai Gerbelii ad Iacobum Sturmium Anabasi praemissa apparet eam curatam esse ab Ioanne Oporino. Paucis cum mutationibus e Veneta expressa est. Sane Oporinus codicem habuit aliquem familiae primae vel tertiae, e quo Anabasin in 7 libros recte distinctam, Indicam tamquam librum VIII primus dedit, quem tamen in ceteris fere Venetam secutus neglexisse videtur.

3. *Ἀρριανοῦ περὶ ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου ἱστοριῶν βιβλία ἡ.* Ex Bonavent. Vulcanii Brugensis nova interpretatione. Anno MDLXXV, excudebat

¹⁾ E locis p. XXIII sq. laudatis Veneta cum Σ¹ et Σ² conspirat II 14, 9; II 18, 1; III 13, 3; III 21, 2; IV 9, 5; IV 26, 2, cum Σ³ I 23, 8; 24, 1; 25, 4. Editorem non, quod etiam e titulis suspiceris, Marcianis libris T vel U usum esse, iam I 9, 4 et III 12, 1 patet, ubi procul dubio horum lectiones correctas, quas vide p. XXII, recepisset, si eas cognovisset.

Henricus Stephanus. Ex codice a Stephano accepto, multo quidem illo quam quibus Venetus et Basileensis editores usi erant, meliore, sed tamen e lacunosa classe secunda oriundo Vulcanius aliquot locos emendavit,¹⁾ non paucos etiam de coniectura sanavit.

4. Ἀρριανοῦ περὶ ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου ἱστορικῶν βιβλία ζ'. τοῦ αὐτοῦ Ἰνδικά. Nicolaus Blancardus rec. Amstelodami 1668. Blancardus primus Indicam, quae hucusque pro Anabaseos libro erat, ab ea seiunxit et duos codices adhibuit, quos e lectionibus allatis minimi pretii fuisse apparet.²⁾

5. Ἀρριανοῦ Νικομηδείως Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου βιβλία ἐπτὰ καὶ Ἰνδική. ita lacunis... suppletis, ita auctoris... praestantia et facultate restituta ex plurium mss. et praesertim unius Optimi collatione, ut nunc demum prodire hic auctor videri debeat, opera Iacobi Gronovii. Lugduni Bat. 1704. Gronovius, qui codicum, quibus usus est, numeros non indicavit, praeter Optimum, quem dicebat, et Stephanianae editionis exemplar a Vulcanio e Z correctum, de quibus vide p. XXVII et XXXI, adhibuit Laurentianos LOh et Perusinum anni 1454 nunc deperditum,³⁾ in quorum tamen lectionibus praeter

¹⁾ „accepto itaque ab Henrico Stephano codice ms. eoque pervetusto sed aliquot chartis mutilo“, et porro: „(codex), quem ab H. S. accepi, Constantinopoli ad eum missum.“ Vulcanius in Praefatione. Codex perisse videtur; inter libros utique nunc Parisinos nullus mutilus est.

²⁾ „hinc [e Gallia] per senem venerabilem Petrum Gas-sendum copia facta antiqui exemplaris, quod ille penes Richelium Cardinalem fuisse olim mihi Coloniae Agrippinae significarat; hinc [e Flandria] beneficio Antonii Triestii, Comitis Evergemii et Gandae urbis Episcopi, aliud vetustissimi libri, ante decem (sic) secula scripti, auxilium fuit“, Blancardus in Praefatione, et p. 169 in adn.: „nostri libri, quorum unus membranaceus et grandioribus litteris exaratus.“

³⁾ „duo exemplaria formae circiter octuplicis [nempe O et h], quorum priori erat addita declamatio Polemonis pro Cynaegiro [cf. p. XVIII]; tertium in forma maxima et charta serica, cui

Optimi et Perusini commemorandis non distinxit, quid cuique proprium esset; neglexit vel non cognitos habuit Laurentianos K et M, cf. Bandinius II p. 684, 660. Ex **k** multa restituit et lacunas illas primus supplevit. In Gronovii copiis editores, qui eum secuti sunt, usque ad Dübnerum acquieverunt.

6—9. Editiones Georgii Raphelii, Amstelodami 1757; Aug. Christiani Borheck, Lemgoviae 1792; Friderici Schmiederi, Lipsiae 1798, qui tantum non ubique Optimo optemperavit; Ἀρριανοῦ τὰ σωζόμενα ἐκδοθέντα παρὰ Νεοφύτου Δούκα, Βιέννη 1810, 7. Vol.

10. Arriani de expeditione Alexandri libri septem. Recensuit et adnotationibus maximam partem criticis tum aliorum selectis, tum suis instruxit Io. Ern Ellendt, Regimontii Prussorum 1832. Ellendt magis diligentia in locis parallelis congerendis quam ingenio valuit.

11. Arriani Anabasis, ed. C. G. Krüger, Vol. I scriptoris libros cum scripturae discrepantiis continens, Berolini 1835¹⁾; Vol. II annotationes [aliorum et ipsius] continens, 1848. Eiusdem Anabasis, mit erklärenden Anmerkungen, 1851; Anabasis, cum annotatione critica, 1851 (in hac editione adnotationem criticam frustra quaeras; inest tantum Spicilegium coniecturarum, p. 196—203). Qua erat eximia

alligata erant aliqua Plutarchi et Diodori Siculi [nempe L], cui mox accedebat quartum in Abbatia S. Petri Perusiae etiam in charta, cui adnotatum erat ἐτελειώθη ἐν μὲν ὀκτοβρίῳ καὶ, ἔτει αὐτῷ ἀπὸ τοῦ καὶ γεννήσεως.“ Perusiae hodie nullus Arriani codex exstat.

¹⁾ Praeter editoris inventa in hac editione J. G. Schneideri coniecturae non paucae, quas exemplari Schmiedermano ascriptas Krügerus excerpserat, nonnullae etiam J. Pflugkii, C. Sintenisii, E. F. Yxemii inveniuntur. Yxemii esse coniecturas Praemon. p. IX amico anonymo attributas ex editione adnotationibus germanice conscriptis instructa anni 1851 apparet. □

sagacitate, Krüger plurimum nostro profuit, sed coniectandi studio abductus nimis multa mutavit.

12. Arriani *Anabasis et Indica*, ex optimo cod. Parisino emendavit Fred. Dübner, ed. Didot, Parisiis 1846. Dübnerus, qui primus post Gronovium et ante me ultimus novis codicum subsidiis adiutus nostrum edidit, adhibuit Parisinos BJS, quos tamen satis indiligenter contulit.

Secutae sunt editiones Teubneriana anno 1851 a R. Geier, anno 1876 a C. Abicht recensita, et Weidmanniana a. 1867 a C. Sintenis curata, qui aliquot locos egregie restituit. *Anabasin* adnotationibus germanice conscriptis instructam ediderunt C. Sintenis apud Weidmannos 1849 (ed. 2da 1860); G. Hartmann, Jenae 1856 C. Abicht apud Teubnerum 1871.

In hac editione curanda et apparatu critico instruenda hanc viam ingressus sum. Ubi nihil adnotavi, scias ea, quae dedi, cum A conspirare,¹⁾ cuius discrepantias etiam minoris momenti omnes attuli, exceptis tantum rebus orthographicis, de quibus infra fusius disputatum est. Ceterorum lectiones, nisi quae probabiles coniecturae sunt, ibi tantum exhibui, ubi prior manus in A periit. Ne tamen apparatus criticum nimia mole onerarem, in his locis sic egi. Ubi A²BL inter se conspirantes minime offendunt, et etiam ubi BL inter se consentientes discrepant ab A² lectionem exhibente procul dubio corruptam et e prioris manus scriptura male lecta ortam — quod saepissime factum est —, manum priorem in A perisse non notavi neque vitiosam secundae manus lectionem attuli. Sed ubicunque in prioris scripturae iactura BL inter se dissentiunt, semper A² et lectiones codicum BL, saepe etiam FGH, exhibui. Codicem k in initio *Anabaseos* usque ad verba *παραγγέλλει τοῖς ὀπλίταις*, I 1, 8, pro A² adhibui.

¹⁾ Qua fit, ut nonnunquam a prioribus editionibus haec silentio differat.

Excerptorum de sententiis et de legationibus, Suidae, Lexici Bekkeriani discrepantias etiam minoris pretii recensui omnes; fragmentorum in Anonymo et inter Excerpta poliorcetica servatorum, quae vitiis omnigenus scateant, potiores tantum varias lectiones attuli, ita tamen, ut nihil, quod memoratu dignum videatur omissum sit. Virorum doctorum, qui nostro operam navaverunt, conaminum delectum apposui satis amplum, sed cum persuasum mihi habeam Anabasin optime exceptis lacunis nonnullis (vide e. g. p. 10, 1sq.; 22, 2; 104, 1sq.; 370, 13) in A nobis traditam esse, pauca mutavi, nisi quae aperte cum ratione vel auctoris usu dicendi pugnare vidi.

Etiam in re orthographica in universum codici A religiose mihi parendum esse in animum induxi scribendumque σσ et ττ, ξὺν et σὺν, ἐς et εἰς, εἶσω et ἔσω, γίγνομαι, γιγνώσκω et γίνομαι, γινώσκω, θαρσέω et θαρσέα, ἐθέλω et θέλω, ἔμελλον et ἤμελλον, prout codex exhibeat. Quamquam enim scripturae σσ, ξὺν, ἐς, γίγνομαι, γιγνώσκω longe saepius inveniuntur, haud raro tamen ea subsidia critica, quorum testimonia in rebus orthographicis aliquid valent, nempe Excerpta de sent. et de legat., fragmenta apud Suidam et in Lexico Bekkeriano servata, — nam in talibus Anonymo et Excerptis poliorceticis minime fides habenda est — iisdem locis ac A easdem formas rariores exhibent, velut p. 191, 11 πράττειν habent Aδ; p. 306, 20 ἐξητῶμενοι A Suid.; p. 307, 21 τάττοι A ε; p. 307, 14 συγγνωστά A ε; p. 194, 8 εἰσποιοῖτο Aδ Anecd. Bekk.; p. 194, 11 εἰσποιοῦσιν et εἰσποιοῦμενοι Aδ Anecd. Bekk.; p. 194, 15 εἰσηγήτην Aδ. Casui haec tribui vix possunt, sed iam in iis codicibus, unde et A fluxerit et excerptores et lexicographi sua hauserint, hanc scribendi diversitatem obtinuisse colligimus, quam Arrianum ipsum affectasse minime improbabile est, etsi id pro certo affirmare non ausim. Iis tamen locis, ubi A formas rariores, usitatiores cetera subsidia critica praebent, has praetuli, itaque p. 28, 13 ex δ θάλασσαν scripsi pro codicis A θάλατταν; ξὺν pro codicis A σὺν p. 28, 6; 190, 21;

194, 20; 324, 12 et 14 ex δ, p. 64, 17 ex ε; εἰς pro codicis A εἰς p. 23, 11 e Suida, p. 365, 12 ex ε.

Pauca habeo quae addantur. Verbi προσέχειν formas προσχών et προσχεῖν a Krügero correctas ego intactas reliqui, cf. Poppo ad Thuc. III 1 p. 148; Exc. post Gregor. Cor. ed. Schaefer p. 680, 21. Contra cum Krügero ubique accus. ἰππίας recepi, cum in A haec forma quater et septuagies, sexies tantum (p. 12, 20; 13, 11; 53, 7; 150, 23; 178, 7; 206, 4) ἰππιῖς occurrat. A aliquoties habet ξυνστρατεύω, nempe p. 38, 10 (ν eadem m. expunctum videtur); 44, 16; 64, 13; 93, 13; 160, 16; 308, 3 (ubi ξυστρ. in ε),¹⁾ praeterea p. 48, 21 ξυνσκηνοῦντες; p. 201, 21 ξυνστήσας (ubi ξυστ. in ε); p. 296, 11 ξυνστραφέντες; p. 332, 12 συνζεύξας, de quibus formis cf. Crönert *Memoria Graeca Herculanensis* p. 60, sed p. 243, 8 et 248, 13 ξυστρατεύσαντες; p. 251, 25 συσκηναζομένων.²⁾ Formam sine nasali ubique praetuli. Semper Μαλλοί scripsi, quamquam saepe μαλοί A exhibet, cum illud bis etiam in ε inveniatur, p. 307, 9; 308, 8. Cum ceteris editoribus ubique Τίλγης reposui pro codicis A πίλγης, de quo vitio antiquo v. p. XLI adn. 1.

Apocopen vel crasin sicubi A-exhibet, ei parui, neutra invito codice textui intrusa. ν ἐφελκυστικόν et σ vocis οὔτως, quae ante vocalem in A fere semper exarata sunt, paucis locis, ubi desunt, restitui; ubi ante consonantes in codice leguntur, ea retinui. Vitiis ex itacismo ortis cum A perpaucis laboret, in adnotatione omnia attuli.

Postremo de accentibus nonnulla memoranda sunt. Cum A semper scripsi Γράνικος, Εὐμενής, Κρατερός.³⁾ Cum Sintenisio p. 17, 4 Πέλινναν reposui, pro Πελινναν

¹⁾ Etiam p. 2, 2 (in ea Anabaseos parte, quae in A periit) ξυνστρατεύσαι habent BFHLk.

²⁾ Item in Arriani libro Tactico 7, 2 συζών; 8, 2 συζυγεῖν; 22, 2 συζυγοῦσι scriptum est in cod. Laurent. LV 4.

³⁾ Piget me ubique Λιοννάτος ex A retinuisse, cum Λεοννάτος vel potius Λεόννατος scribendum sit, v. Herodian. I p. 218, 12 ed. Lentz et cf. Hoffmann, *Die Makedonen* p. 168 sq.

codicis A; cum Ellendtio p. 18, 4 Ἐλευθεράς pro Ἐλευθέρας et p. 25, 23 Κερκινῖτιν pro Κερκινίτιν; cum vulgata p. 23, 19 Ὀρχόμενον pro Ὀρχομενόν; cum Krügero p. 90, 11 et 20, et p. 191, 21 Ἄγισ pro Ἄγισ. Genitivos Δράγγων (Ζαράγγων), Ὀξυδράκων, Παραπαμισάδων, Ὠρῶν in A traditos cum Ellendtio correxi, cum Ὀξυδράκαι, Παραπαμισάδαι, Ὠροί alibi in A inveniantur, nominativum Δράγγαι in A non obvium firment Strabo et Stephanus Byz. Iuxta usitatius Γαδρώσιοι A habet formas Γαδρωσῶν (sic), Γαδρώσων, Γαδρωσῶν, quarum hanc praetuli. Cum praeter Ἀραχῳταῖς (-ωτῶν) A etiam Ἀραχῳτοί (-ώτους, -ώτων) praebeat, Herodiano I p. 221, 29 ed. Lentz parui, aut Ἀραχῳτῆς aut Ἀραχῳτός scribendum esse praecipienti. Cum eodem scripsi Ἀργιῶνες, Αὔταριᾶται, Νῦσα, quae voces παροξυτόνως in A traditae sunt. Ubique τριήρων reposui pro codicis τριηρῶν (cf. Kühner-Blass, *Ausf. Grammatik d. Griech. Sprache* I 1 p. 485, 4), et Ἀλικαρνασός pro Ἀλικαρνασσός. Praeterea A fere semper exhibet αὐτόν, αὐτοῦ cet. pro αὐτόν, αὐτοῦ cet., et constanter habet ἄθλον, ἥσσα, σίτα similia; ἀνιάσαι, θύσαι, τρέψαι sim.; φᾶναι, πηγνῦναι sim.; οὐχῆμισα, κατὰ λογάδην, μὴ δὲ pro μηδέ, οὐδὲ μὲν pro οὐδεμὲν. Quae omnia hic semel monere satis putavi.

Editionem hanc iam in lucem emissurus facere non possum quin ex animo gratias agam bibliothecarum praefectis pro eximia qua desideriiis meis satisfecerunt humanitate, tum v. d. Aloysio Castiglioni, qui coniecturas aliquot ultro mihi obtulit, denique Ursulo Philippo Boissevain et Hermanno Josepho Polak, praeceptoribus usque colendis, quorum ille studiorum meorum Arrianeorum auctor re et consilio semper mihi adfuit, hic non modo in plagulis corrigendis strenue me adiuvit, sed etiam coniecturarum grandem messem liberalissime mecum communicavit.¹⁾

¹⁾ Castiglioni, Hoffmanni, Polakii coniecturas vel sero cognitae vel quae minus probabiles videbantur vide in Addendis.

DE HVIVS CORRECTIORIS EDITIONIS INDOLE

Arriani Nicomedensis operum editionem, quam maxime necessariam A. G. Roos (quem Roosium Latinitatis causa nominemus) inter annos 1907 (*Anabasis Alexandri*) et 1928 (*rell. opp.*) muneri suo miro quodam studio per plus quam quinque lustra deditus luculentissime confecit, ut Aedes Teubnerianae denuo prelo subiciant, satis superque causa esse videtur. librorum enim, e quibus emas, armariis iam dudum exhaustis permulta sunt, quae addas ad Roosii tunc perfectissimas et lectiones et studia et coniecturas, cognita detecta publicique iuris facta a viris doctis Arriani studio deditis. qui enim, ut laborem Roosii non modo probaverunt sed etiam summa laude extulerunt et sine ulla dubitatione Roosium secuti sunt verba recte ponentem, ita editione illa nixi praeterea nonnulla propriis studiis patefecerunt, quae latentia adhuc turbam fecerunt rerum studiosis. sua enim in recensione H. Schenkl (*Berl. Phil. Wochenschrift* 30, 1910, 933–937) adnotavit nonnulla, quae ei corrigenda viderentur (*cit. Schenkl*), mihi quidem vix necesse, deinde H. Gerland (*Lit. Zentralblatt* 1914, 1088) leviter perstrinxit, quod in nominibus transcribendis Roosius non semper quam ipse optimam perhibuit rationem secutus esset. Codices, qui continent Arriani opera etsi Roosius summo cum studio collustravit legit examinavit, tamen mirandum est, cur varias lectiones, quibus ex eis singuli discrepent, non omnes attulerit, haud paucis omissis, quae tamen alicuius momenti esse possunt. licet enim sit usus Roosius summa sagacitate severitate in eiciendis et perscrutandis quae ut minoris pretii librariorum pravitate in contextum

venisse videbantur, licet satis olei consumpserit in coartandis rebus describendisque per notas adnotationesque, dummodo proficerent aliquid rerum studiosi, restat tamen, ut — comparatis illorum librariorum rationibus codices ex illo Vindobonensi (hist. gr. 4; A apud Roosium) sine ullo dubio conferentium transscribentium probantium ad perfectionem perducentium sapiusque quibusdam de causis corrigentium — ex integro des operam investigare et quomodo inter se cohaerant singuli codices et quid de traditionis tamquam illo ante tempus librarii A flumine dici possit. qua in re vir qualis fuit L. Castiglioni in libellis suis sive locos singulos retractaverit eminentissimi ad cognoscendum verborum sensum ingenii adminiculis usus sive addiderit multa ad Roosii editionem, quae interdum desiderari videntur, tamen maiora studia nostra expectari nemo negabit, qui hac in re aliquamdiu versatus esse de se praedicare potest.

Codices igitur, quibus nititur editio haec Roosiana, quot potui examinavi phototypicis exemplaribus usus. ex eis hi quomodo inter se cohaereant indagari imprimis operae mihi quidem pretium videtur:

I (Palat. gr. 256)

J (Parisin. gr. 1683)

K (Laurent. gr. plut. LXX 24).

Haud parvi momenti etiam puto, quos Roosius non consulere potuisse iam ipse dolet (p. XXXIV):

Bodleian. misc. 183

Baroccian. 82

Baroccian. 137.

Summo postremo studio esse satis mihi constat:

V (Ambros. E 11 inf. 2)

T (Marcian. gr. 511)

- U (Marcian. gr. 319)
- N (Vindob. hist. gr. 89)
- M (Laurent. gr. plut. LXX 9)
- L (Laurent. gr. plut. LXX 1)
- D (Salmant. Bibl. Univ. I 2, 24)
- E (Salmant. Bibl. Univ. I 2, 22)
- C (Constantinop. Bibl. 16)
- G (Ambr. gr. 80 sup).

Quorum serie struenda demonstratum esse velim, qui sint maioris minorisve momenti. ex Matritensi illo LXXIII autem, quem numerat in codicibus ex catalogis tantum sibi notis, tamen satis multa cognovisse Roosius videtur (cf. p. XXXIV).

Opere meo maximam partem functo mihi cum dubium esse minime possit, quin, id quod nemo neget, Roosius summam diligentiam codicibus impertiverit, inveni tamen in illis, qui minoris pretii esse ducuntur, nullam rem nisi atramentum materiem librarium non satis educatum causam difficultatis multaque esse praeterea, cur rationem formam origines temporisque condiciones examines. quo munere ante quam functus eris, vix quemquam puto aut recte uti posse libris ab Arriano conscriptis aut intellegere, quae narraverit. ego quidem, cum magnopere intersit, ut res Arriani hoc modo recte complectemur haud multis abhinc annis, tamen pro temporibus meis satis habeo demonstravisse, quae cuiusdam esse momenti opinor, aliis causis paene distractus, ita ut eiusmodi studia in posterum differre cogar.

Sunt deinde nonnulla, quae, ne perdas sensum locorum quorundam, diligentius inspicias quam Roosius aut potuit aut voluit.

Excerptorum quidem Imperatoris Constantini VII. instinctu confectos libros de legationibus (Excerpta de